

Sülh gündəliyini İlham Əliyev müəyyənləşdirir

"...Bu sülh müqaviləsi beynəlxalq norma və prinsiplər əsasında tərtib edilməlidir. Qarabağ haqqında hər hansısa müddəanın olması qəbul edilməzdir". Prezident İlham Əliyev ötən həftə baş tutan 59-cu Münhen Təhlükəsizlik Konfransında, eləcə də plenar iclasda sülh müqaviləsi ilə bağlı Azərbaycanın dəyişilməz şərtlərini qətiyyətlə bəyan etdi. Ermənistan və Azərbaycan arasında bağlanacaq sülh müqaviləsinin şərtlərini Azərbaycanın dikte etdiyini, Cənubi Qafqazda sülh gündəliyini dövlətimizin başçısının müəyyənləşdirdiyini bir daha dünyaya nümayiş etdirdi.

Ədalətli güc yolu ilə təmin etdik

Torpaqları işğal altında olduğu 28 il boyunca da Azərbaycan sülh danışıqları aparırdı və hər zaman Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həllinin tərəfdarı olduğunu bildirdi. Amma Ermənistan və ona havadarlıq edən beynəlxalq təşkilat və ölkələr bu münaqişənin həll olunmadan qalmasını, əbədiyədək sürməsinə istəyir, sülhə mane olacaq hər cür məkrli yollara əl atırdılar.

Əlbəttə ki, işğalla heç zaman barışmayan Azərbaycanı süni şəkildə dondurulmuş bu vəziyyət qane edə bilməzdi. Buna görə də 44 günlük Vətən müharibəsində BMT Təhlükəsizlik Şurasının münaqişə ilə bağlı 4 qətnaməsini özü icra edərək torpaqlarının işğalına son qoydu, ədalətli güc yolu ilə bərpa etdi. Beləliklə, ötən illər ərzində vasitəçilik adı altında münaqişənin həlli yolunda birçox addım da atmayan, Qarabağ problemini dondurmaqla işğala birbaşa dəstək verən ermənipərəst Minsk qrupu da tarixin tozlu arxivinə atıldı.

Fransa hökuməti ermənipərəst mövqə tutduğundan bu platformada artıq iştirak etmir

44 günlük müharibədən dərhal sonra Azərbaycan Ermənistanı təkmil sülh modeli təklif edib. 10 noyabr üçtərəfli Bəyanatının imzalanmasından ötən iki ildən çox müddətdə Ermənistanın sülhü pozucu davranışları, ölkəmizə qarşı təxribatları isə onu deməyə

əsas verir ki, təcavüzkar ölkə biabırçı məğlubiyyətdən dərs çıxarmayıb və yenə də bölgədə barışa nail olunmasına qarşı çıxmaq istəyindədir.

Avropa İttifaqının vasitəçiliyi ilə 2021-ci ilin dekabrından başlayan "Brüssel prosesi" sayəsində üçtərəfli görüşlərdə Ermənistan üzə sülhə razı olduğunu bildirsə də, hər dəfəsində sülh sazişinin bağlanması ilə əlaqədar əməli işlər görməkdən yayınıb, ölkəmizə qarşı növbəti təxribatlar törədib.

Bildirək ki, ötən il dekabrın 7-də Brüsselə Prezident İlham Əliyevin və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın iştirakı ilə növbəti üçtərəfli görüş nəzərdə tutulmuşdu, amma həmin vaxt da rəsmi İrəvan məkrli bir oyuna əl atdı. Danışıqlara qısa müddət qalmış Paşinyan Brüssel görüşündə Makronun iştirak etməsi tələbini irəli sürdü. Məkrli və hiyləgər Paşinyanın yaxşı bildirdi ki, bu tələbini rəsmi Bakı haqlı olaraq qətiyyətlə rədd edəcək.

Ermənipərəst mövqə sərgiləyən və Azərbaycana qarşı qərəzli qətnamələr qəbul edən Fransanın iki ölkə arasında danışıqlarda əsla mövqə tuta bilməyəcəyini 59-cu Münhen Təhlükəsizlik Konfransında Prezident İlham Əliyev də vurğuladı: "Bu səbəbdən biz ABŞ, Rusiya və indi də Aİ tərəfindən təşkil olunmuş platformada bir araya gəlməmişik. Lakin Fransa hökuməti birtərəfli ermənipərəst mövqə tutduğundan o, bu platformada artıq iştirak etmir. Aydındır ki, vasitəçi olan tərəf tuta və bunu nümayiş etdirə bilməz".

Mehriban Əliyevanın tapşırığı ilə...

Fevralın 6-da Türkiyədə baş vermiş zəlzələ zamanı həlak olan azərbaycanlıların ailələrinə Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın tapşırığı ilə maddi yardım göstərilir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, faciə nəticəsində Adıyaman, Kahramanmaraş və Malatyada həlak olan çoxlu sayda insan arasında azərbaycanlılar da olub. Həlak olmuş soydaşlarımızın ailələrinə dəstək məqsədilə hazırda Heydər Əliyev Fondu tərəfindən 10 min manat məbləğində maddi yardım verilir.

Erməni faşizminin Xocalı cinayəti

Qətlə yetirilən insanların başlarının dərisi soyulmuş, müxtəlif əzaları kəsilmiş, gözləri çıxarılmışdır. Qadınların qarınları yarılmış, adamlar diridiri torpağa basdırılmış və ya yandırılmışdır, meyitlər eybəcər hala salınmışdır. Xocalıda mülki əhəlinin düşünlümsü şəkildə qətlə yetirilməsini sübut edən çoxsaylı faktlardan biri də budur ki, həmin gün qaçıb xilas olmaq istəyənlərin çoxu ərazinin çıxış yollarında əvvəlcədən xüsusi hazırlanmış pusqularda güllələnmişdir.

XOCALI SOYQIRIMI

Azərbaycan-Estoniya əlaqələri xoş ənənələrə malikdir

Estoniya Respublikasının Prezidenti zati-əlləri cənab Alar Karisə

Hörmətli cənab Prezident!
Estoniya Respublikasının milli bayramı - Müstəqillik Günü münasibətilə Sizi və bütün

xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edirəm.

Azərbaycan ilə Estoniyanı dostluq və əməkdaşlıq münasibətləri birləşdirir. İnanıram ki, xoş ənənələrə malik əlaqələrimizin inkişafı, əməkdaşlığımızın genişləndirilməsi bundan sonra da ölkələrimizin və xalqlarımızın mənafelərinə xidmət edəcəkdir.

Bu bayram günündə Sizə möhkəm sağlamlıq, işlərinizdə uğurlar, dost Estoniya xalqına daim əmin-amanlıq və rifah arzulayıram.

Hörmətlə,

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 22 fevral 2023-cü il

Azərbaycan Küveytlə əməkdaşlığa böyük önəm verir

Küveyt Dövlətinin Əmiri Əlahəzrət Şeyx Nəvaf əl-Əhməd əl-Cabir əs-Sabaha

Əlahəzrət!

25 Fevral - Küveyt Dövlətinin milli bayramı münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdən təbrik edir, ön səmimi arzularımı çatdırıram.

Azərbaycan Küveytlə güclü İslam həmrəyliyinə əsaslanan dostluq və əməkdaşlıq əlaqələrinə böyük önəm verir. Əminəm ki, Azərbaycan-Küveyt münasibətlərini möhkəmləndirmək, həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli müstəvidə qarşılıqlı maraqa doğuran əməkdaşlığımızın potensialından tam bəhrələnmək üçün bundan sonra da birgə səylər göstərəcəyik.

Bəlo bir əlamətdar gündə Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik, işlərinizdə uğurlar, dost

Küveyt xalqına daim əmin-amanlıq və rifah arzulayıram.

Hörmətlə,

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 22 fevral 2023-cü il

Bələdiyyələrin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi üzrə işlər davamlı aparılır

Fevralın 24-də Milli Məclisin 2023-cü ilin yaz sessiyasında növbəti plenar iclası keçirilib.

İclası açan Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarova bildirib ki, Birinci Qarabağ müharibəsinin gedişində erməni şovinistləri xalqımıza qarşı bir sıra soyqırımı cinayətləri törədiblər. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Xocalı şəhərində törədilmiş soyqırımı aktı isə XX əsrdə insanlığa qarşı törədilmiş ən ağır cinayətlərdən biridir. 613 nəfər dinc azərbaycanlı milli mənsubiy-

yətə görə vəhşicəsinə qətlə yetirilib, 487 nəfər şikəst edilib, 1275 sakin girov götürülüb, amansız işğalçılara məruz qalıb. Girov götürülənlərdən 150 nəfərin, o cümlədən 68 qadının və 26 uşağın taleyi isə bu günədək məlum deyil.

Spikerin təklifi ilə Xocalı şəhərində, digər yaşayış məntəqələrində erməni şoviniz-

minin, vəhşiliyinin qurbanı olmuş soydaşlarımızın xatirəsi bərdəqəlik sükutla yad edilib, onlara Allahdan rəhmət diləkləri ifadə olunub.

Gündəliyin təsdiqindən sonra iclasda cari məsələlərin müzakirəsi aparılıb. Cari məsələlərdə komitə sədri Ziyafət Əsgərov, deputatlar Kamal Cəfərov, Elnur Allahverdiyev, Fəzail Mustafayev, Elman Məmmədov, Naqif Həmzəyev, Elman Nəsirov, Bəhrüz Məhərrəmov, Sahib Əliyev, Afət Həsənova, Vahid Əhmədov çıxış ediblər.

Azərbaycanın qətiyyəti növbəti dəfə nəticə verdi

Kreml öz kuklasını geri çağırdı

"Biz Qarabağdakı erməni icmasının nümayəndələri ilə praktiki təmaslara başlamağa hazırıq. Bu gün dövlət katibi Blinkenin qarşısında mən Ermənistanın olan həmkarına bu barədə dedim. Lakin biz bunu o zaman edə bilərik ki, Rusiya vətəndaşı, cinayətkar olmaq, Avropada çirkli pulları yuyulmasında əli olan şəxs - Vardanyan bizim ərazimizi tərk etsin".

söykənmiş. Deputat bildirib ki, Azərbaycanın ermənilər yaşayan ərazilərində cinayətkar, separatçı qruplaşma mövcuddur. Onlar hansısa bir idarəetmə sistemi formalaşdırıblar ki, bu da qeyri-ədalətli xarakter daşıyır.

E.Mirbəşiroğlu vurğulayıb ki, Ruben Vardanyanın ermənilər yaşayan Azərbaycan ərazilərinə gəlməsi oradakı ermənilərin vəziyyəti ilə bağlı deyil: "Hesab edirəm ki, Vardanyan bu "vəzifə"yə İrəvana siyasi transfer imkanlarını reallaşdırmaq üçün gəlmişdi. O, sadəcə olaraq özünün xilaskar və ya yardımçı erməni obrazını formalaşdırmaq istəyirdi. Qarabağ amili üzərindən Ermənistan hakimiyyətdə gəlmək təcrübəsi həmişə işləyib, Paşinyan qədər bu mexanizmi mövcud olub. Vardanyanın da əsas məqsədi bu idi".

Deputatın fikrincə, Ruben Vardanyanın hansısa "post"dan getməsi ümumi planın aradan qaldırılması anlamına gəlir. Onun sözlərinə görə, Ermənistan mövcud olan Soros dəstəklili hakimiyyət bəlli dairələri qane etmir, buna görə də Paşinyan hakimiyyətinə qarşı da fərqli amillərdən istifadə olunacaq. Bunlardan ən real görünənisi isə Vardanyandır.

Bundan sonra proseslərin əsasən Ermənistan mövcud olan qruplaşmalar arasında gedəcəyini vurğulayan E.Mirbəşiroğlu qeyd edib ki, Paşinyan Qərbdən idarə olunur, onların tələblərinə əsasən fəaliyyət göstərir. "Qarşıya qoyulan əsas vəzifə Ermənistan Rusiyadan uzaqlaşdırılması və sözügedən istiqamətdə qarşılıqlı, gərginlik yaradan elementlərin formalaşdırılmasıdır. Gələcəkdə buna qarşı hansı alternativlərin olacağını isə zaman göstərəcək", - deyir deputat bildirib.

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

Birinci Özbəkistan-Azərbaycan Regionlararası Forumu olub

Daşkənddə Özbəkistanın İnvestisiyalar, Sənaye və Ticarət Nazirliyi, Azərbaycanın İqtisadiyyat Nazirliyinin dəstəyi, İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyinin - AZPROMO-nun təşkilatçılığı ilə 1-ci Özbəkistan-Azərbaycan Regionlararası Forumu keçirilib.

Tədbirdə hər iki tərəfdən rəsmi şəxslərlə yanaşı, müxtəlif sahələrdə fəaliyyət göstərən iş adamları iştirak edəblər.

Nazirlikdən AZƏRTAC-a bildirilib ki, forumun açılış mərasimində çıxış edən Özbəkistanın xarici işlər naziri vəzifəsini icra edən Baxtiyor Sayidov dövlət başçılarının əlaqələrin inkişafına göstərdikləri diqqətin tərifləyici təbiətində siyasi, iqtisadi-ticarət, humanitar və digər sahələrdə genişlənməsinə güclü stimül olduğunu deyib: "Bunun nəticəsidir ki, hazırda energetika, avtomobil istehsalı, neqliyyat, kənd təsərrüfatı, neft-kimyə kimi sahələrdə birgə layihələr uğurla icra olunur. Bugünkü forum da əməkdaşlığımızın yeni istiqamətlərinin müəyyənləşdirilməsində əhəmiyyətli olacaq".

Özbəkistanın investisiya, sənaye və ticarət naziri Ləziz Kudratov ölkəsinin Azərbaycanla iqtisadi-ticarət əməkdaşlığının yüksələn xətlə inkişaf etdiyini vurğulayıb. Qeyd edib ki, işgüzar münasibətlər, Özbəkistan və Azərbaycan regionları arasında əlaqələrin qurulması qarşılıqlı faydalı tərofdaşlığımızı daha da gücləndirəcək.

Azərbaycanın iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov yüksək səviyyəli Azərbaycan-Özbəkistan münasibətlərindən söz açıb, dövlət başçılarının qarşılıqlı rəsmi səfərlərinin, aparılan danışıqların, keçirilən görüş və tədbirlərin önəmini diqqətə çatdırıb. Bildirib ki, iqtisadi əməkdaşlığın əsas istiqamətlərindən olan ticarət sahəsində ötən il 63 faizdən çox artım müşahidə olunub. Vurğulanıb ki, ölkələrimiz arasında investisiya, avtomobil, kənd təsərrüfatı və məişət texnikası istehsalı, metallurjiya, Azərbaycanın sənaye zonalarında birgə istehsalın təşkili və s. istiqamətlər üzrə səmərəli tərofdaşlıq üçün geniş potensial var. Yaradılacaq Azərbaycan-Özbəkistan İnvestisiya Fondu da iqtisadi

əməkdaşlığımızda, yeni investisiya layihələrinin reallaşdırılmasında, iş yerlərinin açılmasında əhəmiyyətli olacaq.

Nazir Azərbaycan iqtisadiyyatı barədə məlumat verib, 2022-ci ildə ÜDM-in 4,6 faiz, o cümlədən qeyri-neft ÜDM-in 9 faizdən çox artdığını qeyd edib.

Forumda həmçinin ölkəmizin ölverişli işgüzar mühiti, işgüzar azad olunan ərazilərimizin potensialı barədə də məlumat verilib, işgüzar dairələr fəal əməkdaşlığa dəvət edilib. Diqqətə çatdırılıb ki, artıq Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev təşəbbüsü ilə Füzuli rayonunda 960 şagird yerlik məktəbin tikintisi davam edir və bu, xalqlarımız arasındakı sıx münasibətlərin daha bir bariz təzahürüdür. Qeyd edilib ki, ölkələrimizin regionları arasında əlaqələrin inkişafı üçün imkanlar genişdir.

1-ci Özbəkistan-Azərbaycan Regionlararası Forumu birgə təşəbbüslər üçün mühüm platformadır.

Tədbirdə investisiya layihələri barədə təqdimatlar, eləcə də "B2B" və "B2G" formatında görüşlər keçirilib.

Forum çərçivəsində tərəflər arasında bir sıra sənədlər imzalanıb. Belə ki, Özbəkistan-Azərbaycan İnvestisiya Fondunun yaradılması haqqında hökumətlərarası sənəd, Xivə və Şuşa, Səmərqənd və Gəncə, Buxara və Lenkəran, Kokand və Şəki şəhərləri arasında qarşılıqlı əlaqələrin inkişafı haqqında sənədlər, 2023-2025-ci illər üzrə Daşkənd

Şəhər İcra Hakimiyyəti ilə Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti arasında iqtisadi-ticarət, elmi-texniki və mədəni-humanitar sahələrdə praktiki əməkdaşlığın genişləndirilməsi haqqında Yol Xəritəsi, Azərbaycan Respublikasının İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyi - AZPROMO ilə Özbəkistanın Alkoqol və Tütün Bazarının Tənzimlənməsi və Şərabçılığın İnkişafı Agentliyi arasında əməkdaşlığa dair anlaşma memorandumu, İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi ilə Özbəkistanın İqtisadi İnkişaf və Yoxsulluğun Azaldılması Nazirliyi yanında Sahibkarlığın İnkişafı Agentliyi arasında əməkdaşlıq memorandumu, "AzerGold" QSC və Özbəkistanın Dağ-mədən İşləri və Geologiya Nazirliyi arasında əməkdaşlığa dair anlaşma və razılaşma memorandumu, "Mega Invest Industrial" MMC şirkəti ilə "NABUCCO A&C" şirkəti arasında əməkdaşlıq və qarşılıqlı fəaliyyət haqqında memorandum, "Cahan Sənaye Kompleksi" MMC ilə "Azimut Plus" MMC arasında əməkdaşlıq üzrə saziş imzalanıb.

Qeyd edək ki, forumda Özbəkistan-Azərbaycan İşgüzar Şurasının 3-cü iclası keçirilib. Tədbirdə övvəlki iclaslar zamanı müəyyənləşdirilmiş tapşırıqlar üzrə görülən işlər, eləcə də iki ölkənin biznes subyektləri arasında əlaqələrin genişləndirilməsi istiqamətində müzakirələr aparılıb.

Azərbaycan XİN Ermənistanın baş nazirinə cavab verib

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin qərarı ilə bağlı bəyanatını şərh edib.

Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, Ermənistan Respublikasının baş naziri Nikol Paşinyanın Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin qərarı ilə bağlı 2023-cü il 23 fevral tarixli şərhli Məhkəmənin qərarı ilə tərs-mütənəsiyyət və Ermənistan tərəfinin növbəti dəfə arzuladığını reallıq kimi təqdimatı cəhədidir.

İlk növbədə qeyd edək ki, baş nazir Paşinyanın guya Məhkəmənin Laçın yolunun bağlandığına dair iddiası qeydə alındığı barədə şərhli heç bir şəkildə məhkəmənin müvəqqəti tədbirlər barədə qərarının əsaslandırıldığı mətnlə üst-üstə düşür və qərarın yolun bağlandığı qeyd olunmur.

Bir qrup Azərbaycanlı ekologların Xankəndi-Laçın yolunda keçirdiyi etiraz aksiyalarının guya "Azərbaycan hökuməti tərəfindən təşkil olunduğu" və "Azərbaycanın təbii qazın və s. kommunal xidmətlərin (məşələn, elektrik enerjisi və internet) verilməsində maneə olduğu" barədə Ermənistanın iki əsas iddiasının məhkəmə tərəfindən rədd edilməsini qəbul edə bilmə-

yən baş nazirin məhkəmənin məsələ ilə bağlı əsaslandırması təhrih etməsi təəssüf doğurur.

Laçın yolunda Azərbaycanın vəzifələrinin nədən ibarət olduğu barədə məsələni şərh edən Ermənistan baş naziri görünür ki, hələ də 2020-ci il 10 noyabr tarixli üçtərəfli Bəyanatında Azərbaycan Respublikasının Laçın yolu üzrə hər iki istiqamətdə vətəndaşların, neqliyyat vasitələrinin və yüklinin hərəkətinə təhlükəsizlik zəmanəti verməsi barədə müddəaları düzgün anlamayıb. Azərbaycanın Laçın yolunda hərəkətin təhlükəsizliyinə zəmanət verməsi yoldan sui-istifadə hallarına imkan yaradılması kimi anlaşılmalıdır və Azərbaycan tərəfinin buna imkan yaratmayacağı dəfələrlə bəyan olunub.

Ümumiyyətlə, Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin guya Ermənistanın vəsatətini təmin etdiyi barədə əsas iddia ilə bağlı qeyd edək ki, məhkəmənin müvəqqəti tələbi Ermənistanın tələbi ilə eyni deyil və Məhkəmənin qənaəti budur ki, Azərbaycan "fəsilətsiz hərəkəti təmin etmək..." əvəzinə, "öz ixtiyarında olan bütün tədbirləri görməlidir". Məhkəmə eyni zamanda Ermənistanın yolboyu hərəkətin "sərbəst" olması və "bütün" şəxslər, yük və neqliyyat va-

sitələri üçün təmin olunması ilə bağlı iddiasını da qəbul etməyib. Bununla məhkəmə Azərbaycanın mövqeyinə əlavə olaraq dəstək verərək, Laçın yolu ilə hərəkətin Ermənistanın iddia etdiyi kimi "azad", yəni heç bir nəzarət olmadan həyata keçirilməsi barədə Ermənistanın tələbini rədd edib.

Məhkəmə öz qərarında Azərbaycanın səlahiyyətləri daxilində Laçın yolu boyunca hərəkətin təhlükəsizliyinə zəmanət verilməsi üzrə səmərəlilikdə olan bütün addımları atdığı və atacağına dair, habelə 2020-ci il 10 noyabr tarixli üçtərəfli Bəyanatın şərtlərinə yerinə yetirdiyi barədə Azərbaycanın söylədiyini nəzərə alıb.

Ermənistan baş nazirinin minalar ilə bağlı məhkəmə qərarını təhrih edən açıqlaması isə göstərir ki, Ermənistan tərəfi bu məsələdə yenə də öhdəliyi öz üzərində atr. Halbuki məhkəmənin dindimlərinə bir daha göstərib ki, Ermənistan minalar istehsal etmədiyi və basdırılmadığı barədə beynəlxalq təşkilatlarla açıqladığı hesabatlar yalan üzərində qurulub.

Qərardan göründüyü kimi, Ermənistan tərəfindən minaların yerləşdirilməsinin müvəqqəti tədbirlərin tətbiq dairəsinə uyğun olmamasına dair əvvəl gəldiyi notisiyə yəni rədd edilməməsi məhkəmənin

üzrə qərar deyil. Məhkəmənin bu qərarı Ermənistanın Azərbaycan ərazilərində minalar və mina tələləri yerləşdirilməsi, Laçın yolundan sui-istifadə edərək Azərbaycan ərazilərinə 2021-ci il istehsal minaların daşması və minalanmış ərazilər barədə həqiqi xəritələrin təqdim edilməməsi kimi öhdəliklərin pozuntularından azad etmir. Ümumilikdə qeyd edək ki, məhkəmə tərəfindən mina təhdidi məsələsinə mahiyyəti üzrə ayrıcaxılacaq.

Azərbaycan tərəfi dəfələrlə bəyan edib ki, Laçın yolunda istifadə qanunu və şəffaf olmalıdır və yoldan sui-istifadə hallarına yol verilməməlidir. Bu söylərin tərkib hissəsi kimi, Azərbaycan Laçın yolunun başlanğıcında sərhəd nəzarət keçid məntəqəsi yaradılması barədə təklifi çıxış edib. Bu təklif Azərbaycanla Ermənistan arasında postmünaqiyyə normalaşma prosesi çərçivəsində Laçın yolu üzrə şəffaf mexanizmi və etimad quruculuğu tədbiri kimi beynəlxalq tərəfdarlar tərəfindən də müsbət qarşılanıb. Lakin Ermənistanın bu təklifdən heç bir əsas götürmədən imtina etməsi Ermənistanın Laçın yolunda şəffaflığa maraqlı olmadığını və sui-istifadə hallarının davam etdirmək niyyətinin göstəricisidir.

Tank heyətləri ilə atəş hazırlığı üzrə müxtəlif çalışmalar yerinə yetirilib

Müddəfiə nazirinin təsdiq etdiyi 2023-cü il üçün döyüş hazırlığı planına əsasən ümumqoşun poliqonunda Azərbaycan Ordusunun tank heyətləri ilə sürücülük və atəş hazırlığı üzrə müxtəlif çalışmalar yerinə yetirilib.

AZƏRTAC Müddəfiə Nazirliyinin Mətbuat xidmətinə istinadla xəbər verir ki, tank heyətləri ərazidə təbii və süni maneələri dəf edərək döyüş məşinlərinin idarə olunması, şərti düşmən hədəflərinin yerindən və hərəkətdə məhv edilməsi üzrə tapşırıqları uğurla icra edəblər.

Məşğələlərdə əsas diqqət hərbi qulluqların bilik və bacarıqlarının artırılması, eləcə də döyüş vərdişlərinin təkmilləşdirilməsidir.

Sülh gündəliyini İlham Əliyev müəyyənləşdirir

Əvvəlki iclas.

Sülh xələl gətirən missiya

Göründüyü kimi, Fransa hökuməti bölgədə öldürüləcək sülhə hər cür əngəl törətməyə çalışır, təcavüzkar ölkəni revanşə həvəsləndirir.

Məlum olduğu kimi, ötən ilin oktyabrında Azərbaycan, Ermənistan, Fransa liderləri və Avropa İttifaqı Şurasının prezidenti arasında keçirilmiş Praqa görüşündə Aİ-nin mülki monitorinq missiyasının Ermənistan-Azərbaycan sərhədində göndərilməsi ilə bağlı razılıq əldə olunmuşdu. Razılığa əsasən, missiya iki ay müddətində 40 nəfərdən ibarət heyətlə fəaliyyət göstərməli idi. Azərbaycan öz ərazisində bu missiyanın fəaliyyətinə razılıq verməyə, Ermənistan tərəfindən fəaliyyət göstərməsinə də heç bir etiraz etməmişdi. Rəsmi Bakı bu missiyanın fəaliyyətinin sülh prosesinə, normalaşmaya müsbət təsir edəcəyini düşünərək bu addımı atmışdı. Amma məhz Fransanın Azərbaycan qarşı qarəzli mövqə tutması səbəbindən Praqa görüşündə missiya ilə bağlı müəyyənlənən qərarlar kobud şəkildə pozulmuşdu.

Belə ki, adıçəkilən missiyanın müddəti ötən il dekabrın 19-da başa çatdı, Azərbaycan heç bir razılığı olmadan Aİ-nin Ermənistan-Azərbaycan sərhədi

nin Ermənistan tərəfindən fevralın 20-də "mülki missiya"sı fəaliyyətə başlayıb.

İki ölkə arasında sərhədə daha uzunmüddətli və böyük tərkibdə heyətin göndərilməsi qərarını isə Aİ növbəti mərhələdə bölgədə sülhün və təhlükəsizliyin bərpasının, etimadın yaradılmasının təmin edilməsi, həmçinin iki ölkə arasında beynəlxalq sərhədlərin delimitasiya prosesslərinin asanlaşdırılması üçün əvvəlki missiyanın effektiv olduğunu bəhanə edərək verib.

Nə təsadüfdür ki, bu missiyanın sərhədlərimizə yerləşdirildiyi gün Azərbaycan əraziləri Ermənistan tərəfindən atəşə tutuldu. Elə həmin gün beş rayonumuzun atəşə tutulmasının fonunda Aİ missiyasının əsl məramının da nə olduğu ortaya çıxdı və bu məramın heç də sülhə, barışığa, iki ölkə arasında normalaşmaya xidmət etmədiyini ortaya qoydu.

Bu məkrli davranış həm də onu ortaya qoydu ki, Ermənistan öz acı məğlubiyyətini, bölgədəki realığı qəbul etməyə, on yaxın "müttəfiq"ləri, o cümlədən Fransanı heç cür bu realığı həzm edə bilmir...

"Biz bundan sonra sizinlə necə işləyək, necə müzakirə aparaq?"

Hələ yanvar ayının 13-də yerli telekannallara müsahibəsi zamanı Prezident İlham Əliyev Aİ-nin missiyanın əsl mahiyyəti

ilə bağlı söyləmişdi ki, "dekabrın 19-da bu missiyanın müddəti başa çatmalı idi, siz də getməli idiniz öz yerlərinizə. Yəni, bu, bizi aldatmaq deməkdir. Biz bundan sonra sizinlə necə işləyək, necə müzakirə aparaq? Əgər siz bizi burada iki ay keçmədən belə xırda məsələdə, - yəni, əslində, o qədər də ciddi məsələ deyil, - aldadırsınız".

Növbəti missiyanın göndərilməsinin çox xoşagəlməz hal olduğunu söyləyən İlham Əliyev onun da altını cızaraq bildirmişdi ki, "Bu, təhlükəsizliyi artırmayacaq, əksinə, bizimlə olan bu danışıqlar formatı böyük sarsıntıya moruz qalacaq".

Artıq hər neçə gündür ki, məramı sülh olmayan Aİ missiyası sərhədimizdədir. Bu missiyanın gəlişindən ruhlanan Ermənistan işi düşündürür ki, indi sülh prosesində daha rahat ləngidə biləcəkdir, vaxt qazanacaq sülh sazişinə özünü sərf edən şərtlər daxil edəcək. Amma bu həm Ermənistan, həm də yandaşları üçün böyük yanlışlıqdır. Regionun lider ölkəsi Azərbaycanın yaranmış yeni realıqlar məntəbəsində öz maraqlarını beynəlxalq hüququn normaları və prinsiplərinə əsaslanaraq qətiyyətli təmin edir və bundan sonra da edəcəkdir. Eləcə də Ermənistan Azərbaycanın irəli sürdüyü şərtlərin hamısını qeyd-şərtsiz qəbul edərək sülh müqaviləsinə bağlayacaq, ya öz xoşu, ya da güc ilə...

Yasəmən MUSAJEVA,
"Azərbaycan"

BMqT-nin Azərbaycandakı nümayəndəliyi ilə ANAMA arasında əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə olunub

Azərbaycan Respublikası Minatəmizləmə Agentliyinin (ANAMA) İdarə Heyətinin sədri Vüqar Süleymanov Beynəlxalq Miqrasiya Təşkilatının (BMqT) ölkəmizdəki nümayəndəliyinin rəhbəri Vladimir Georgiyev, Avropa və Mərkəzi Asiya üzrə regional təhlükəsizlik mütəxəssisi Dominik Eugene Bollier ilə görüşüb.

ANAMA-dan AZƏRTAC-a agentliyin yaradılması, məqsəd və vəzifələri, eləcə də

Azərbaycanda mövcud mina təhlükəsi ilə mübarizə istiqamətində görülən işlər barədə məlumat verilib. Görüşdə işgüzar azad edilmiş ərazilərdə yerləşən köhrizlərin mina və digər partlayıcı sursatlarla çirkənləmə vəziyyətinin də-

yərləndirilməsi, onların təhlükəsiz bərpası məqsədilə minatəmizləmə əməliyyatlarının həyata keçirilməsi, minalardan zərərçəkənlərə yardım və digər istiqamətlərdə mümkün əməkdaşlıq perspektivləri müzakirə edilib.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Vətəndaş Qəbulu Mərkəzində 2023-cü ilin mart ayında vətəndaşların qəbulu CƏDVƏLİ

Qəbulu aparan şəxs	Qəbul günü
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Hüquq-mühafizə orqanları ilə iş şöbəsinin müdiri Ələsgorov Fuad Murtuz oğlu	1, 16
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin mətbuat katibi Qasimov Azər Məhəmməd oğlu	2
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Dövlət qulluğu və kadr məsələləri şöbəsinin müdiri Məcidov Tələt Tahir oğlu	2
Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidentinin Katibliyinin rəisi Həsənov Altay Tofiq oğlu	3, 10, 17
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Humanitar siyasət, diaspor, multikulturalizm və dini məsələlər şöbəsinin müdiri Əliyeva Fərah Şirməmməd qızı	3
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Siyasi partiyalar və qanunvericilik hakimiyyəti ilə əlaqələr şöbəsinin müdiri Valiyev Ədalət Məqsəd oğlu	3
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının İqtisadi siyasət və sənaye məsələləri şöbəsinin müdiri Əmirov Natiq Ərziman oğlu	6
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Dövlət nəzarəti məsələləri şöbəsinin müdiri Həsənov Korəm Əvəz oğlu	7
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının İqtisadi məsələlər və innovativ inkişaf siyasəti şöbəsinin müdiri Mövsumov Şahmar Arif oğlu	9
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Hərbi məsələlər şöbəsinin müdiri Əliyev Məhərrəm Abış oğlu	10
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Ərazi-təşkilat məsələləri şöbəsinin müdiri Nağdəliyev Zeynal Səfər oğlu	13
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Gənclər siyasəti və idman məsələləri şöbəsinin müdiri Məmmədliyev Yusuf Ülfət oğlu	14
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hacıyev Hikmət Fərhad oğlu	15
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Vətəndaşların müraciətləri ilə iş şöbəsinin müdiri İsmayılov Süleyman Abbas oğlu	17
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Hüquq-mühafizə orqanları ilə iş şöbəsinin Əfv məsələləri sektoru	27
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Qeyri-hökumət təşkilatları ilə iş və kommunikasiya şöbəsi	28
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Qarabağ iqtisadi rayonuna daxil olan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə (Şuşa rayonu istisna olmaqla) xüsusi nümayəndəsi Hüseynov Emin Zamin oğlu	29
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Şuşa rayonunda xüsusi nümayəndəsi Korimov Aydın Zöhrab oğlu	30
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna daxil olan Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilan rayonunda xüsusi nümayəndəsi Hacıyev Vahid Rəsim oğlu	30
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Qanunvericilik və hüquq siyasəti şöbəsinin müdiri Korimov Gündüz Hacı oğlu	31
* * *	
Azərbaycan Respublikasının Təhlükəsizlik Şurası Azərbaycan Respublikasının Təhlükəsizlik Şurasının katibi Usubov Rəhil İdris oğlu	31

Qeyd: Vətəndaşlar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının Vətəndaş Qəbulu Mərkəzində qəbul olunurlar.
Ünvan: Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Zaur Nudirəliyev 79
Qəbula yazılış qəbul gününə ən gec 1 iş günü qalmış dayanırlar.
Qəbul saat 14:00-dan başlayır.
Əlaqə üçün: Çağrı Mərkəzi - 1111

Xocalı soyqırımını Ermənistanın azərbaycanlılara qarşı etnik nifrət və irqi ayrı-seçkilik siyasətinin nəticəsidir

Fevralın 24-də Xarici İşlər Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə Xocalı soyqırımının 31-ci ildönümünə həsr olunmuş anım tədbiri keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Beynəlxalq Müğam Mərkəzində keçirilən anım tədbirində Xarici İşlər Nazirliyinin rəhbər heyəti və əməkdaşları, ölkəmizdə akkredito olunmuş diplomatik nümayəndəliklərin rəhbərləri, o cümlədən media nümayəndələri iştirak ediblər.

Anım tədbiri çərçivəsində iştirakçılar Xocalı soyqırımına aparan hadisələr, soyqırımın baş verməsi və nəticələrini əks etdirən fotosəkillərdən ibarət stendlərlə tanış olublar.

Rəsmi açılış mərasimində çıxış edən xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov 31 il bundan öncə Ermənistan silahlı qüvvələrinin keçmiş SSRİ-nin 366-cı motoatıcı alayının köməyi ilə müxtəlif istiqamətlərdən Xocalı şəhərinə hücum etdiklərini, qadınlar, uşaqlar və yaşlılar da daxil ol-

maqla, yüzlərlə azərbaycanlı mülki şəxsi xüsusi amansızlıqla qətlə yetirdiklərini qeyd edib.

Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsini ehtiramla yad edən nazir xalqımızın milli yaddaşına həkk olunmuş Xocalı soyqırımının unudulmadığını, daim xatırladığını bildirdi.

Xocalı soyqırımı ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması istiqamətində Azərbaycan hökumətinin, "Xocalıya ədalət!" beynəlxalq maarifləndirmə kampaniyasının, o cümlədən vətəndaş cəmiyyətinin və diasporumuzun aktiv fəaliyyəti qeyd olunub.

Ceyhun Bayramov Ermənistanın Azərbaycanı qarşı hərbi təcavüzü zamanı törədilən qəddarlıqların, İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı Azərbaycanın Gəncə, Bərdə, Tərtər şəhərlərində yaşayan mülki əhaliyə qarşı törədilmiş müharibə cinayətlərinin dövlət səviyyəsində Ermənistanın azərbaycanlılara qarşı etnik nifrət və irqi ayrı-seçkilik siyasətindən

qaynaqlandığını bildirdi. Bu kimi cinayətlərin törədilməsində birbaşa olaraq Ermənistanın məsuliyyət daşmasına baxmayaraq, hələ də məsul şəxslərə münasibətdə cəzasızlığa son qoyulmadığı diqqətə çatdırılıb.

Nazir Ermənistan tərəfindən postmünaqişə dövründə sülh və normallaşma prosesinə maneə yaradan hərbi-siyasi təxribatların törədilməsinə, o cümlədən beynəlxalq ictimaiyyəti manipulyasiya etməyə hədəflənən addımların atılmasına baxmayaraq, Azərbaycanın regionda sülh və təhlükəsizliyin bərqərar edilməsinə hədəflənən sülh gündəliyinin irəli aparılmasında qərarlı olduğunu bildirdi. Bu xüsusda ədalətli bərpə olunmasına da regionda sülh və normallaşma gündəliyinə öz müsbət töhfəsini verəcəyinə dair inam ifadə edildi.

Tədbir sonunda Azərbaycan Dövlət Pantomim Teatrının təqdimatında Xocalı soyqırımına həsr olunmuş "Xocalı - bu olub" adlı tamaşa nümayiş etdirilib.

Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı ilə Romada Xocalı soyqırımına həsr olunan tədbir keçirilib

Xocalı soyqırımının 31-ci ildönümü ilə əlaqədar Heydər Əliyev Fondunun və Azərbaycanın İtaliyadakı səfirliyinin birgə təşkilatçılığı ilə səfirliyin Mədəniyyət Mərkəzində anım tədbiri keçirilib.

Tədbirdə İtaliya parlamentinin üzvləri, dövlət rəsmiləri, ictimai-siyasi xadimlər, diplomatik korpus təmsilçiləri, yerli KİV nümayəndələri və Azərbaycan icmasının üzvləri iştirak ediblər.

AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbirdə çıxış edən Azərbaycanın İtaliyadakı səfiri Rəşad Aslanov Xocalı soyqırımının 31 il bundan öncə Ermənistanın ölkəmizə qarşı hərbi təcavüzü zamanı mülki əhaliyə qarşı törədilən ən ağır cinayətlərdən biri olduğunu diqqətə çatdırıb. Bir gecədə 613 mülki şəxsin etnik mənsubiyətinə görə xüsusi amansızlıqla qətlə yetirildiyini vurğulayan səfir bunun Ermənistan tərəfindən həyata keçirilən etnik təmizləmə siyasətinin təzahürü olduğunu qeyd edib. O, Xocalıda törədilən soyqırımı cinayətinin Ermənistan tərəfindən beynəlxalq humanitar hüquq normaları və prinsiplərinin ən kobud şəkildə pozularaq planlaşdırılmış şəkildə həyata keçirildiyini bildirdi.

R.Aslanov müharibə, soyqırımı və insanlıq əleyhinə cinayətlərin xatırlanmasının həm də onları törədənlərin cəzalandırılmasının təminatı və bir daha baş verməməsi baxımından önəmli olduğunu vurğulayıb. 2020-ci il Vətən müharibəsi nəticəsində ölkəmizin Prezident İlham Əliyevin rəh-

bərliyi ilə öz gücü sayəsində ədalətli bərqərar edərək, ərəzi bütövlüyünü bərpa etdiyini deyən səfir Xocalı soyqırımına hüquqi-siyasi qiymətin verilməsi, cinayətkarların ədalətli mühakiməsinə cəlb edilməsi üçün də dövlətimizin israrlı olduğunu diqqətə çatdırıb. Səfir dünya ictimaiyyətinin məlumatlandırılması istiqamətində Heydər Əliyev Fondunun və fondun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın rəhbərliyi ilə həyata keçirilən "Xocalıya ədalət!" beynəlxalq kampaniyasının Xocalıda törədilmiş cinayətlərə hüquqi və siyasi qiymətin verilməsinə mühüm töhfə verdiyini vurğulayıb.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Fidan Yusibova çıxış edərək bildirdi ki, ötən əsrin sonunda dünyanın gözü qarşısında baş vermiş Xocalı soyqırımı yalnız soydaşlarımızla deyil, bütövlükdə bəşəriyyətə qarşı törədilmiş cinayət idi. Xocalı faciəsini miqyasına, qəddarlığına görə unutmaq mümkün deyil və bu tarix xalqımızın qan yaddaşında həmişəlik həkk olunub. Bu faciə təcavüzkar erməni millətçilərinin xalqımıza qarşı törətdiyi soyqırımı və etnik təmizləmə siyasətinin qanlı şahididir.

O, erməni millətçilərinin xalqımıza qarşı törətdiyi cina-

yətlərin, eləcə də Xocalı soyqırımının həyata keçirildiyi dünyada tanındıqlarının birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın müstəsna xidmətləri var. Xocalı həqiqətlərinin beynəlxalq aləmdə yayılması, qətləmə obyektiv qiymət verilməsi istiqamətində Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə həyata keçirilən "Xocalıya ədalət!" beynəlxalq kampaniyası xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

F.Yusibova qeyd edib ki, "Xocalıya ədalət!" beynəlxalq kampaniyası soyqırımı faktının xaricdə tanınması prosesinə böyük töhfə verir. Kampaniyanın məqsədi beynəlxalq ictimaiyyəti Xocalı soyqırımının haqqında məlumatlandırmaq, bu faciənin qurbanlarının xatirəsini anılmasına və hadisələrin yaddaşlarında yaşamasına, xüsusən də gənc nəsillər tərəfindən unudulmasına nail olmaqdır. Kampaniya çərçivəsində görülən məqsədyönlü

fəaliyyət nəticəsində dünya ölkələri erməni terrorçularının insanlığa sığmayan qətləri haqqında daha dolğun məlumatlandırılıb. İndiyədək 10-dan çox ölkə və İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı Xocalıda ermənilər tərəfindən törədilmiş cinayətləri soyqırımı kimi tanıyan qərar və qətnamələr qəbul edilib.

Vurğulanıb ki, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə şanlı Azərbaycan Ordusunun 44 günlük Vətən müharibəsindəki parlaq Qələbəsi sayəsində xalqımız Xocalı soyqırımı qurbanlarının xatirəsinə qalib xalq kimi yad edir. Bu gün bütün şəhidlərimiz kimi, Xocalı soyqırımı qurbanlarının da qisası alınmışdır.

Sonra İtaliyadakı Azərbaycanın icmasının 13 yaşlı üzvü İldüz Sadıxova Xocalı soyqırımının canlı şahidi Soriyyə Müslim qızı Cəfərovanın müəllifi olduğu və Xocalı soyqırımının qurbanlarına həsr edilən "Onlar heç vaxt böyüməyəcəklər" kitabından hekayələri italyan dilində tədbir iştirakçılarının diqqətinə çatdırıb.

Anım tədbirində Azərbaycanın Əməkdar artisti, məşhur pianoçu İslam Manafov və Əməkdar artist, dirijor, bəstəkar və pianoçu Turan Manafzadənin çıxışları diqlənilib, Azərbaycanın və dünyanın klassik əsərləri səsləndirilib. Bundan başqa, azərbaycanlı pianoçu, beynəlxalq müsabiqələr laureatı, dirijor və bəstəkar Abuzər Manafzadə tərəfindən bəstələnən "Xocalıya" əsəri ifa olunub.

Tədbir çərçivəsində həmçinin Xocalı soyqırımının 31-ci ildönümünə həsr olunan fotosərgi təşkil edilib.

Ceyhun Bayramov ilə Mövlud Çavuşoğlu arasında telefon danışıqları olub

Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ilə Türkiyə Respublikasının xarici işlər naziri Mövlud Çavuşoğlu arasında telefon danışıqları olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, telefon danışıqları zamanı Türkiyədə çoxsaylı insan itkisinə səbəb olan dağıdıcı zəlzələnin nəticələrini aradan qaldırılması istiqamətində görülən tədbirlər, habelə yaxın zamanlarda keçirilməsi planlaşdırılan Türk Dövlətləri Təşkilatının Zirvə Görüşünə hazırlıq məsələləri müzakirə edildi.

Nazirlər həmçinin bölgədə mövcud vəziyyət, o cümlədən qarşılıqlı maraq doğuran digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıblar.

Azərbaycan XİN Xocalı soyqırımının 31-ci ildönümü ilə bağlı bəyanat yayıb

Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi (XİN) Xocalı soyqırımının 31-ci ildönümü ilə bağlı bəyanat yayıb. AZƏRTAC bəyanatı təqdim edir.

2023-cü il fevralın 26-da Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən Xocalıda törədilmiş dəhşətli soyqırımından 31 il ötür. Ermənistanın Azərbaycana qarşı onilliklər ərzində davam edən təcavüzü zamanı dinc əhaliyə qarşı törədilmiş ən ağır cinayətlərdən və Azərbaycan tarixinin ən faciəli səhifələrindən biri münafiqdən əvvəl 7000-dən çox əhalinin yaşadığı Xocalı şəhərinin sakinlərinin soyqırımına məruz qalması olmuşdur.

Ermənistan işğal siyasəti çərçivəsində Xocalı soyqırımından əvvəl Bağanis Ayırım, Məşəli, Kərkicahan, Malıbəyli və Qaradağlı kimi yaşayış məntəqələrində azərbaycanlı əhali qabaqcıl hazırlanmış plan əsasında xüsusi amansızlıqla qətlə yetirilmiş və onlara qarşı qırğınlar törədilmişdir. Xocalı şəhəri 1991-ci ilin oktyabr ayından etibarən Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən tamamilə mühasirəyə alındı. 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə kütləvi artilleriya zərbələrinin ardınca Ermənistan silahlı qüvvələri keçmiş SSRİ-nin əksəriyyətini ermənilər təşkil edən 366-cı motoatıcı alayının köməyi ilə Xocalı işğal etdilər.

İşğal nəticəsində şəhərin 5379 nəfər sakini zorakılıqla qovuldu, 613 nəfər, o cümlədən 63 uşaq, 106 qadın və 70 qoca vəhşicəsinə öldürüldü, 1275 insan əsir və girov götürülərək işğalçılara məruz qaldı, 487 nəfər müxtəlif dərəcəli bədən xəsarətləri aldı. Əsir götürülənlərdən 150 nəfər, o cümlədən 68 qadın və 26 uşaqın taleyi bu günədək məlum deyil. Ermənistan silahlı qüvvələrinin bu hərəkətləri ailələri parçaladı, 8 ailə tamamilə məhv edildi, 130 uşaq valideynlərdən birini, 25 uşaq isə valideynlərinin hər ikisini itirdi.

Xocalı soyqırımı dinc əhalinin heç bir fərq qoyulmadan qətlə yetirilməsi Ermənistanın dövlət səviyyəsində uzun illərdən bəri Azərbaycanı qarşı həyata keçirdiyi etnik nifrət, irqi ayrı-seçkilik və sistemik zorakılıq siyasətinin tərkib hissəsi idi.

Xocalı soyqırımı və Ermənistanın Azərbaycan Respublikasına təcavüzü zamanı törətdiyi digər cinayətlər, o cümlədən hərbi cinayətlər və insanlıq qarşı cinayətlər insan hüquqları və beynəlxalq humanitar hüququn ciddi şəkildə pozulmasıdır. Buraya Soyqırım cinayətinin qarşısının alınması və cəzalandırılması haqqında Konvensiya, İşğalçılara və digər qəddar, qeyri-insani, yaxud ləyaqəti alçaldan davranış və cəza növlərinə qarşı Konvensiya, İrqi ayrı-seçkilik bütünlüklü formalarının ləğv edilməsi haqqında beynəlxalq Konvensiya və digər beynəlxalq konvensiyaların pozulması daxildir.

Hazırda 18 dövlətin milli qanunvericilik orqanı, həmçinin ABŞ-nin 24 ştatı, eyni zamanda İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və Türk Dövlətləri Təşkilatı Xocalıda dinc əhalinin qətləmini pisləyən və bunu soyqırımı və insanlıq əleyhinə cinayət aktı kimi dəyərləndirən çoxsaylı qətnamə və qərarlar qəbul ediblər.

Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi 2010-cu il 22 aprel tarixli qərarında Xocalıda törədilmiş cinayətə münasibətdə vəhşilikləri törədənlerin davranışını "müharibə cinayətləri və ya insanlıq əleyhinə cinayətlərə bərabər tutulan xüsusi ağırlıqlı hərəkətlər" kimi qiymətləndirərək mühüm nəticəyə gəlib.

Beynəlxalq hüquq əsasən dövlətlər Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən Xocalıda törədilən vəhşilik kimi cinayətləri araşdırmaq və cinayətkarları mühakimə etmək öhdəliyi daşıyır. Lakin bu günədək, Xocalıda törədilən cinayətlərə görə məsuliyyət daşıyanların heç biri Ermənistan tərəfindən cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməyib.

Öz təqsirini ətiraf etməyən Ermənistanın o dövrdəki müdafiə naziri və sabiq prezidenti Serj Sarkisyan Britaniya jurnalisti Tomas de Vaala müsahibəsində deyib: "Xocalıdan qabaq azərbaycanlılar düşünürdülər ki, ermənilər mülki əhaliyə əl qaldıra bilməyən xalqdır. Biz bu stereotipi sındırırdıq" (Tomas de Vaal, Qarabağ: Ermənistan və Azərbaycan sülh və savaş yollarında (Nyu-York və London, Nyu-York Universiteti nəşriyyatı, 2003, səhifə 172).

Azərbaycanlı dinc əhalinin məqsədyönlü şəkildə hədəfə alınması Ermənistan tərəfindən 27 sentyabr - 10 noyabr 2020-ci il tarixlərdə aparılan hərbi əməliyyatlar zamanı da davam etdirildi. Döyüş əməliyyatların getdiyi cəbhə bölgəsində keyfi aralıda yerləşən, Azərbaycanın Gəncə, Bərdə, Tərtər kimi şəhərlərinin mülki əhalisinə və mülki infrastrukturuna məqsədli şəkildə hədəfə alan Ermənistan 1992-ci ildə olduğu kimi eyni qəbildən olan terror taktikasına əl atdı. Ermənistan bu dəfə müasir növ reaktiv raket qurğuları və kasetli sursatlardan istifadə edərək növbəti dəfə qanunsuz olaraq dinc azərbaycanlı əhalini hədəfə alaraq qətlə yetirdi.

Azərbaycanlı dinc əhalinin inanır ki, milli səviyyədə, eləcə də mövcud beynəlxalq hüquq çərçivəsində görülən davamlı tədbirlər cəzasızlığa son qoyulmasına və Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü zamanı törədilmiş ağır cinayətlərə görə məsuliyyət daşıyan şəxslərin ədalət məhkəməsi qarşısına çıxarılmasına xidmət edəcək.

Xocalı soyqırımına hüquqi qiymət verilməli və bu dəhşətli faciəni törədənlər öz layiqli cəzalarını almalıdırlar.

Xocalı faciəsinin qurbanlarını milli yaddaşımıza həkk edir və onların xatirəsini ehtiramla yad edirik. Allah rəhmət eləsin!

XX əsrin faciəsi - Xocalı soyqırımı

31

Xocalı qətlamı Azərbaycana qarşı tərədilmiş ən böyük terror aktıdır

31 il əvvəl, müstəqilliyimizin ilk aylarında erməni silahlı dəstələrinin 366-cı motoatıcı alayın əsgər və zabıt heyətinin yaxından iştirakı ilə Azərbaycanlılara qarşı tərədilmiş Xocalı qətlamı qurbanlarının xatirəsini növbəti dəfə anırıq. Bu, müstəqillik tariximizin ən ağır və amansız hadisəsidir. Şübhəsiz ki, Xocalı qətlamı təkə Azərbaycanca yox, ümumilikdə dünyada tərədilmiş ən böyükmüqəyəsli terror hadisələrindən biri kimi qiymətləndirilməlidir.

Bu qırğının tərədilməsində başlıca motiv Azərbaycanlıları qorxutmaq idi. Məhz kütləvi qorxu yaratmaq, terror cinayətlərinin ən spesifik xüsusiyyəti. Dünyada baş verən bütün terror cinayətlərini təhlil etsək, görürük ki, onların hər birində əsas hədəf insanlar arasında qorxu yaratmaqdır. Amma Ermənistanın tərədirdiyi Xocalı terrorunun miqyası çox böyükdür. Bu baxımdan Xocalı terroru ABŞ-də 2001-ci ildə tərədilmiş 11 sentyabr terror hadisəsi ilə müqayisə oluna bilər.

Ulu Öndər Heydər Əliyev haqlı olaraq böyən edirdi ki, "Bu amansız və qəddar soyqırımı aktı insanlıq tarixinə ən qorxulu kütləvi terror aktlarından biri kimi daxil oldu". Xüsusi amansızlıqla tərədilmiş Xocalı terroru zamanı 106-sı qadın, 63-ü uşaq və 70-i yaşlı insan olmaqla 613 nəfər qətlə yetirilmiş, 1275 sakin girov götürülmüşdür. Bundan əlavə, 150 nəfər in taleyi barədə heç bir məlumat hələ də yoxdur. 76-sı uşaq olmaqla, ümumən 487 nəfər dinc Xocalı sakini şikəst edilmişdir. 8 ailə tamamilə məhv edilmiş, 25 uşaq hər iki valideynini və 130 uşaq isə bir valideynini itirmişdir.

Xocalıda terror aktının tərədildiyini sübut edən ən mühüm dəlil Xocalı qatillərindən və təşkilatçılarından biri Serj Sarkisyanın öz etirafıdır. O, açıq şəkildə bildirdi ki, bu cinayətin məqsədi Xocalıda dinc Azərbaycanlı sakinləri qorxutmaq və ermənilərin dinc, silahsız Azərbaycanlılara silah qaldırmayacaqları barədə fikri sındırmaq idi. Yəni Azərbaycanlıları qorxutmaq lazım idi və Xocalı cinayətinin tərədilməsində əsas motiv Azərbaycanlılarda qorxu yaratmaq idi.

Xocalıda təkə böyükmüqəyəsli terror aktı baş verməmişdi, orada eyni zamanda etnik təmizləmə, soyqırımı və insanlığa qarşı cinayət tərədilmişdi. Prezident İlham Əliyevin böyən etdiyi kimi, "Xocalı faciəsi erməni millətçilərinin yüzillikləri boyu türk və Azərbaycan xalqlarına qarşı apardığı soyqırımı və etnik təmizləmə siyasətinin qanlı səhifəsi idi". Serj Sarkisyan da Xocalıda etnik təmizləmə aparıldığını gizlətmir və bunun baş verdiyini təsdiq edir.

Azərbaycan xalqı bu cinayəti heç vaxt unutmayacaq və dünya birliyini də insanlığa qarşı tərədilmiş bu cinayət barədə məlumatlandırmaqda davam edəcək. Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla xanım Əliyevanın "Xocalıya Ədalət!" beynəlxalq maarifləndirmə kampaniyası Xocalı həqiqətliyinin dünyaya düzgün çatdırılmasında əvəzsiz iş görüb. Bu effektiv kampaniya sayəsində beynəlxalq ictimaiyyətin Xocalı cinayətləri haqqında məlumatlılığı ildən-ilə artır, bu cinayətin mahiyyətini təhrif etməyə yönəlməş qərəz və dezinformasiyanın qarşısı əhəmiyyətli dərəcədə alınır.

Təbii ki, Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qəhrəman Azərbaycan Ordusunun 44 günlük Vətən müharibəsində qazandıq zəfərimiz Xocalı qətlamının təşkilatçılarından bütün məqsəd və hədəflərinin iflas etdiyini göstərdi. Vətən müharibəsi nümayiş etdirdi ki, Xocalı qırğını Azərbaycan xalqını nə qorxuda, nə sındıra, nə də əzə bilmədi. Əksinə, xalqımız Müzəffər Ali Baş Komandan ətrafında birləşərək "dəmir yumruq"ə dönüb düşməyə heç vaxt unuda bilməyəcəyi sarsıdıcı zərbə vurdu.

Allah Xocalı şəhidlərinə rəhmət etsin!

Adil ƏLİYEV,
Milli Məclisin Sədr müavini

Torpaqlarımızın azad olunması ilə nəticələnən 44 günlük Vətən müharibəsi həm də xalqımızın qisas tarixi oldu. Çünki bu savaşdakı qələbəmizlə Ermənistanın soyqırımı cinayətlərinin qurbanı olan vətəndaşlarımızın intiqamını aldıq. Ermənilərin müxtəlif vaxtlarda, o cümlədən 31 il əvvəl Xocalıda qətlə yetirdikləri soydaşlarımızın ruhları indi rahatdır.

Erməni işğalına qarşı siper

O dövrdə Xocalı yəne də ermənilərin işğal siyasətinin daha sürətlə genişlənməsinə mane olurdu. Belə ki, ermənilər Azərbaycanlılar yaşayan kəndlərə hücum edəndə Xankəndiyə və ermənilərin məskunlaşdıqları digər yerlərə Xocalıdan müqavimət göstərilir və düşmənin öz niyyətini həyata keçirməsinə maneələr yaradılırdı. Lakin Xocalıya və Qarabağın düşmən hücumuna məruz qalan digər bölgələrə oxşar Azərbaycanlı itidarı tərəfindən lazımı yardımlar edilməsi və hakimiyyət uğrunda gedən savaşlar ermənilərə öz məqsədlərinə çatmağa imkan verirdi. Məhz bunun nəticəsi idi ki, 1992-ci il yanvarın 10-da ermənilər Axullu kəndini zəbt etdilər. Elə həmin ilin fevralında Maliböyli və Quşçular kəndləri hücumu məruz qaldı. Xankəndidə yerləşən 366-cı alayın bilavasitə iştirakı ilə bu kəndlər də ermənilər tərəfindən işğal olundu. Maliböyli və Quşçular kəndlərinin işğalından bir neçə gün sonra Dağlıq Qarabağın ən iri yaşayış məskənlərindən olan Qaradağ yəne də 366-cı motoatıcı alayın əsgər və zabıt heyəti, eləcə də müxtəlif xarici ölkələrdən gətirilmiş müzdlü döyüşçülər hesabına ermənilərin əlinə keçdi.

Artıq 1992-ci il fevralına qədər Xocalı istiqamətində olan yaşayış məntəqələri ermənilər tərəfindən işğal olunmuşdu. İndi ermənilər üçün əsas hədəf Xocalı idi.

Proseslərin gediş gərginliyi daha da ağırlaşdırdı. Təcrid vəziyyətinə düşmüş Xocalıya sonuncu vertolyot 1992-ci il yanvar ayının 28-də endi. Şuşa səmasında mülki vertolyotun vurulması və içərisindəki 40 nəfər Azərbaycanlının həlak olmasıyla şəhər hələ də əlaqəsi də kəsildi. Yanvarın 2-dən Xocalıya elektrik enerjisi də verilmirdi. Xocalılılar ancaq öz hünərləri və şəhər müdafiəçilərinin cəsurluğu sayəsində yaşayır və müdafiə olunurdular. Şəhərin müdafiəsi, əsasən, avtomat və ov tüfəngləri ilə silahlanmış yerli özünümüdafiə dəstəsindən, yerli millis qüvvələrindən və Milli Ordunun döyüşçülərindən təşkil olunmuşdu.

Fevralın ikinci yarısından başlayaraq erməni silahlı dəstələri tərəfindən mühasirəyə alınmış Xocalı hər gün toplardan, ağır texnikadan atəşə tutulur, erməni dəstələrinin həmlələrinə məruz qalırdı. Şəhəri əhatə edən Daşbulaq, Mehdiqənd, Ballica, Həsənbad, Pirovəki, Noraguh və Mirzəcan kəndlərinə avtomat və pulemyotlarla silahlanmış yüzlərlə erməni yaraqlısı. "Alazan" raket qurğuları, PDM, ZTR və tanklar cəmlənmişdi. Qüvvələrin əsas hissəsi isə Xankəndidə və Əsgəranda hücum əmrinə hazır dayanmışdı. Həmin dövrdə şəhərdə hələ 3 min nəfər yerli əhali olsa da, Xocalıya vertolyot da göndərilirdi. Ermənilər istər canlı qüvvə, istərsə də hərbi texnika və silah sarıdan

(Əvvəlki qəzetin 24 fevral nömrəsində)

Erməni faşizminin Xocalı cinayəti

44 günlük Vətən savaşındakı zəfər nəticəsində Xocalıda soyqırımına məruz qalmış vətəndaşlarımızın ruhları da rahatlıq tapdı

xocalılılardan müqayisəedilməz dərəcədə üstün idilər. Bunu bilən Azərbaycan rəhbərliyi şəhərin xilas istiqamətində heç bir tədbir görmürdü.

Halbuki düşmənin Xocalıya hədəf kimi seçməsi və buraya hücumu hazırlaması barədə hakimiyyət tam xəbərdar idi. Lakin təəssüf ki, heç bir tədbir görülmədi. Həmin vaxtlar hakimiyyətə gəlmək istəyən AXC də bir tərəfdən hakimiyyəti iflic vəziyyətinə salmaq istəyirdi. İqtidar isə hakimiyyəti qoruyub saxlamağa çalışırdı. Bakıda hakimiyyət davası gətdiyindən təkə Xocalı yox, bütün Qarabağ taleyini ümidinə buraxılmışdı. Belə vəziyyət erməniləri daha da şirnikləndirir, Xocalıya ələ keçirmək planlarının tez həyata keçirilməsi üçün onlara stimül verirdi.

Tarixə qanla yazılan gün

Yaranan vəziyyətdən maksimum faydalanmağa çalışan ermənilər Xocalıya daha tez ələ keçirməyə çalışırdılar. 1992-ci il fevralın 25-də saat 22 radələrində Ermənistan Azərbaycan ərazisinə keçirilmiş silahlı qüvvələr, habelə Dağlıq Qarabağın millətçi ermənilərindən təşkil olunmuş qanunsuz silahlı dəstələr keçmiş SSRİ Müdafiə Nazirliyinin 366-cı motoatıcı alayının komandir heyəti və hərbi texnikası ilə birgə Xocalı şəhərinə hücum keçdilər. Hücumda 366-cı alayın komandiri Yuri Zarviqarov və mayor Seyran Ohanyanın komandanlığı altında alayın 2-ci batalyonu, Yevgeni Nabokinin komandanlığı altında 3-cü batalyonu, həmçinin 1-ci batalyonun qarargah

rəisi Valeriy Çitçiyən, habelə alayda xidmət edən 50-dən çox erməni və digər millətlərdən olan zabıt və gizirlər iştirak etdirdilər. Hücum zamanı 90-dan çox tank, piyadaların döyüş maşını, top və digər müasir hərbi texnikadan istifadə olundu.

Hücumdan əvvəl şəhər şiddətli top atəşinə tutuldu. Güclü artilleriya atəşi şəhərdə olan müdafiə postlarını və müdafiə nöqtələrini sıradan çıxardı. Bundan sonra gecə saat 1-dən başlayaraq 4-ə qədər piyadaların şəhərə daxil olması davam etdi. Şəhərdə axırncı müqavimət nöqtəsi şəhər saat 7-də susduruldu. Bu zaman yəne də 366-cı alayın texnikasından istifadə olundu.

Beləliklə, ermənilər çoxsaylı tankları, PDM və zirehli transportyorları müşayiəti ilə Xocalıya ələ keçirdilər. Onlar şəhərə daxil olduqdan sonra dinc əhalini xüsusi amansızlıqla qətlə yetirməyə başladılar. Azğınlaşmış düşmən mülki əhaliyə, o cümlədən qadınlara, uşaqlara, qocalara, bir sözlə, qarşılaşdığı hər bir kəso müxtəlif çaplı odlu silahlardan atəş açır, hərbi texnikanın altına salıb əzir, mühasirədən çıxıb qaçmağa müvəffəq olanları isə yollarda, keçidlərdə, meşələrdə təqib edərək vəhşicəsinə öldürürdülər. Əsir və girov götürdükləri Azərbaycanlılara da aman vermirdi, işgəncə ilə qətlə yetirirdilər.

613 nəfər qəddarlıqla qətlə yetirildi

Qətlə yetirilən insanların başlarının dərisi soyulmuş, müxtəlif əzaları kəsilmiş, gözləri çıxarılmışdı. Qadınlara qarınları yarılmış, adamlar diri-diri torpağa basdırıl-

miş və ya yandırılmışdı, meyitlər eybəcər hala salınmışdı. Xocalıda və digər millətlərdən olan zabıt və qətlə yetirilməsini sübut edən çoxsaylı faktlardan biri də budur ki, həmin gün qaçıb xilas olmaq istəyənlərin çoxu ərazinin çıxış yollarında əvvəlcədən xüsusi hazırlanmış pusqularda güllələnmişdir.

Faciənin tərədilməsinə rəvac verənlər sırasında Ermənistanın sabit prezidentləri Levon Ter-Petrosyan, Robert Koçaryan və Serj Sarkisyan da vardı. Hələ 1992-ci ildə Levon Ter-Petrosyan erməni ordusuna müraciətində deyirdi: "Siz, ermənilər düşməni öldürərkən üyü-yümsəşliyə göstərməmişsiniz. Dağlıq Qarabağda Azərbaycanlı deyilənləri qırıb qurtarana və orada öz sivilizasiyamızı bərqərar edənə qədər sizin düşməni yazğınız gəlməməlidir". Dağlıq Qarabağ separatçılarına rəhbərlik edən Robert Koçaryan da eyni mövqenin sahibi idi. Serj Sarkisyan isə 1992-ci ildə Xocalı soyqırımını tərədən qüvvələrin komandanlarından olub, həmin qüvvələri təşkilatlandıraraq yüzlərlə insanın ölüm əmrini verib və beləliklə, soyqırımında şəxsən iştirak edib. Bu mənada Sarkisyanın Tomas de Vaalın "Qara bağ" kitabında yer alan aşağıdakı fikirləri də çox şey deyir: "Xocalıya qədər Azərbaycanlılar ələ bilirdilər ki, bizimlə zarafat etmək olar, onlar ələ fikirşirdilər ki, ermənilər dinc əhaliyə əl qaldırmazlar. Biz o stereotipi sındırdıq".

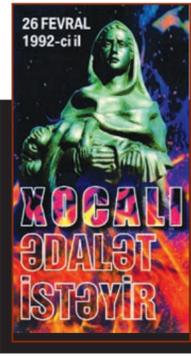
Faciə baş verən gün, əsasən, qadınlara, uşaqlara və qocalardan ibarət dəstə Qarabağa tərəfə üz tutaraq Əsgəranın qarşısında, meşədə gizlənməmişdi. Adamlar gecə şaxtılı

havada səhərə qədər dayanıb gözlədikdən sonra dan yeri ağaran zaman meşədən çıxıb Ağdama tərəf hərəkət etmək istəyəndə pusquda dayanan ermənilərin güllələrinə tuş gəldilər. Tələş və vahimə içərisində qaçan adamların bir qismi böyük çətinliklə Dəhrəz kəndinə gəlib çixsa da, orada yəne silahlı ermənilər tərəfindən kütləvi şəkildə qətlə yetirildilər, əsir götürüldülər. Kətik meşəsinə qaçanlardan da xeyli insan qətlə yetirildi. Silahsız insanlara qarşı kütləvi qətlər tərədən, soyqırımı həyata keçirən ermənilər ən vəhşi üsullardan, işgəncə metodlarından istifadə edir, öldürülmüş insanların cəsədlərini başına min bir oyun açırdılar.

31 il öncə - 1992-ci il fevralın 26-da Ermənistan silahlı birləşmələri imperiyapərəst qüvvələrin bilavasitə iştirakı və havadarlığı ilə Azərbaycan xalqına qarşı növbəti qanlı təcavüzə əl ataraq tarixdə misli görünməmiş Xocalı soyqırımını tərədilər. Xocalı şəhərinin minlərlə əhaliyə mülki əhaliyə dişinəkək müasir hərbi texnika ilə silahlanmış düşmənin qəfil və amansız hücumuna məruz qaldı. Ermənilər 613 nəfəri, o cümlədən 106 qadın və 63 uşağı xüsusi qəddarlıqla qətlə yetirdilər. 1275 nəfər əsir aparıldı, 150 nəfər itkin düşdü. Qocalar, qadınlar, uşaqlar, hətta südəmər körpələr ən dəhşətli üsul və vasitələrlə qətlə yetirildilər, girov götürülərək insanlığa sığmayan hər qarət və təhqirlərlə üzəşməli oldular. Yeddi minlik əhaliyə olan bütöv bir şəhər yerləyeksan edildi.

(Arda)

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"

XX əsrin faciəsi - Xocalı soyqırımı

31

Son iki əsrdə xalqımıza qarşı erməni millətçiləri tərəfindən məqsədyönlü şəkildə həyata keçirilən etnik təmizləmə, soyqırımı və təvəüzkarlıq siyasəti Azərbaycan tarixinin faciələri, o cümlədən qanlı hadisələrlə dolu çox ağırli mərhələlərini təşkil edir.

Ermənistanın bu cinayətkar siyasətinin davamlılığını sübut edən faktlardan biri də budur ki, təkcə XX əsrdə azərbaycanlılar 4 dəfə - 1905-1906-cı, 1918-1920-ci, 1948-1953-cü və 1988-1993-cü illərdə erməni millətçiləri tərəfindən törədilən soyqırımı və etnik təmizləmələrə məruz qalmışdır. Bu millətçi siyasətin əsas məqsədi azərbaycanlıları tarixi torpaqlarından qovmaqla əzəli Azərbaycan ərazilərində erməniləri uydurduqları "böyük Ermənistən" dövləti yaratmaq olmuşdur.

Bütün dövrlərdə Dağlıq Qarabağ dairəzi iddiaları kənarından, məhz Ermənistanın təbriki, təhriki və təzyiqli ilə ortaya atılmışdır. Sovet dövründə mərkəzi hakimiyyət orqanlarının himayədarlığı ilə Azərbaycan öləyhinə məqsədyönlü şəkildə təbliğat kampaniyası aparılmış və nəticədə mənfəi icimai fikir formalaşdırılmışdır. Hələ ermənilərin ərazi iddiaları başlamazdan əvvəl 1984-cü ildə Azərbaycan xalqının öləyhinə və erməni millətçiliyi ruhunda yazılmış Z.Balayanın Yerevanda "Sovetkən qroq" nəşriyyatında 100 min tirajla çap olunan və SSRİ məkanında geniş yayılan "Ocaq" (Yurd) kitabı Ermənistandan azərbaycanlıların məqsədyönlü şəkildə qovulması və Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olan Qarabağın dağlıq hissəsini ələ keçirmək üçün aparılan təbliğat işini daha da gücləndirdi.

XX əsrin sonunda Ermənistanın Azərbaycana qarşı əsasız ərazi iddiaları və hərbi təvəüzü

1985-ci ilin martında M.S.Qorbacovun Sov. İKP MK Baş katibi seçilməsindən sonra Sovet İttifaqında yenedən qurma adı altında bir sıra dəyişikliklər baş verdi. XX əsrin 80-ci illərinin ikinci yarısında yaranmış vəziyyətdən istifadə edərək ermənilər ölərinin yaxın və uzaq xaricdəki himayədarlarının köməyi ilə "böyük Ermənistən" ideyasını həyata keçirmək üçün yenedən Azərbaycan Dağlıq Qarabağ bölgəsinə dair ərazi iddiaları irəli sürüldü.

1987-ci il oktyabrın 21-də Sov.İKP MK-nın Siyasi Bürosunun üzvi, SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini Heydər Əliyev Sov.İKP plenumunda vəzifəsindən istefaya verildikdən bir neçə gün sonra Sov.İKP MK-nın baş katibi Mixail Qorbacovun iqtisadi məsələlər üzrə müavini A.Aqanbeyan Parisdə "Interkontinental" hotelində müşahibəsində Dağlıq Qarabağ Ermənistana birləşdirilməsi ideyasını irəli sürdü. Onun verdiyi müşahibə noyabrın 18-də "L'Humanite" qəzetində çap olundu. Bu müşahibə ermənilərin Dağlıq Qarabağ dairəzi iddialarının başlanması üçün bir siqnal rolunu oynadı. Bununla yanaşı, ermənilərin Dağlıq Qarabağ Ermənistana birləşdirilməsi uğrunda iki komitəsi - Yerevanda "Qarabağ" komitəsi və onun Dağlıq Qarabağda uzun müddət gizli fəaliyyət göstərən yerli təşkilatı olan "Krunk" açıq fəal mübarizəyə başlamış, Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları genişləndirdi.

1988-ci il fevralın 22-də keçmiş DQMV Xalq Deputatları Sovetinin vitse Azərbaycanca ayrılması barədə əsasız və qanuna zidd qərarından 2 gün sonra Xankəndi-Ağdam şəhəri yolu üstündə yerləşən Əsgəran qəsəbəsində ermənilərin açdığı atəş nəticəsində Əli və Bəxtiyar adlı iki azərbaycanlı gənc həlak oldu. 30 il ermənilərin uydurduğu kimi yox, ilk qanı da Yuxarı Qarabağda dinc insanlara qarşı məhz ermənilər tökdülər.

Eyni zamanda 1988-ci ilin sonunda Ermənistanda genişmiqyaslı etnik

"Xocalı faciəsi 200 ilə yaxın müddətdə erməni şovinist-millətçiləri tərəfindən azərbaycanlılara qarşı müntəzəm olaraq həyata keçirilən etnik təmizləmə və soyqırımı siyasətinin davamı və ən qanlı səhifəsidir".

Heydər ƏLİYEV,
Ümummilli Lider

"Əgər beynəlxalq birlik Ermənistanı törədilmiş cinayətlərə görə məsuliyyətə cəlb etmək istəmirsə, - necə ki Xocalı soyqırımına görə heç kim onları məsuliyyətə cəlb etməyib, - biz özümüz onları məsuliyyətə cəlb edəcəyik. Biz özümüz onların cəzasını verəcəyik, özümüz onları cəzalandıracağıq və bizim cəzamız ədalətli cəza olacaqdır. Onlar on ağır cəzaya layiqlidirlər".

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Xocalı soyqırımı və Ermənistanın beynəlxalq cinayətləri

təmizləmə - azərbaycanlıları tarixən yaşadığı torpaqlardan təmizləmək cinayətini həyata keçirdilər. Belə ki, keçmiş SSRİ rəhbərliyinin himayəsi ilə Ermənistandan 1988-1989-cu illərdə azərbaycanlılar yaşayan 22 rayonda 170 təmiz və 94 qarışıq (ermənilərlə) yaşayış məskənləri boşaldıldı. 1991-ci il avqustun 8-də Ermənistanın Məgri rayonunun Zəngilan rayonu ilə həmsərhəd bölgəsində qalmış axırncı azərbaycanlı kəndi olan Nüvədidən də soydaşlarımız zorakılıqla qovuldu. Ümumiyyətlə, həyata keçirilən etnik təmizləmə siyasəti nəticəsində indiki Ermənistanın 22 kənd, rayonundan və 6 şəhərindən təxminən 250 mindən çox azərbaycanlı tarixi torpaqlarından təvəüzə məruz qalaraq qovuldu.

1991-ci ilin iyun-dekabr aylarında erməni silahlı qüvvələrinin Xocavəndin Qaradağlı və Əsgəran rayonunun Məşəli kəndinə hücumu nəticəsində 12 nəfər öldürüldü, 15 nəfər isə yaralandı. Həmin ilin avqust və sentyabr aylarında Şuşa-Cəmili, Ağdam-Xocavənd və Ağdam-Qaradağlı avtobuslarının erməni silahlı dəstələrinin tərəfindən atəşə tutulması nəticəsində 17 nəfər həlak oldu, 90 nəfərə qədər azərbaycanlı yaralandı. Ermənistanın bu hərbi təvəüzü nəticəsində 1991-ci il oktyabrın sonunda və noyabr ayı ərzində Qarabağın dağlıq hissəsindəki 30-dan çox yaşayış məntəqəsi, o cümlədən Tuq, İmarət-Qərvənd, Sırxavənd, Xocavənd, Məşəli, Cəmili, Umudlu, Qaradağlı, Kərkəcan və digər strateji əhəmiyyətə malik kəndlərimiz yandırıldı, dağıldı və talan edildi. Minlərlə mülki əhali isə soyqırımı və təvəüzə məruz qalaraq doğma yurdlarından didərgin düşdü.

Ümumilikdə, 1988-1991-ci illər ərzində Yuxarı Qarabağda ermənilər tərəfindən 514 nəfər azərbaycanlı qətlə yetirilmiş, 1318 nəfər yaralanmışdır.

1992-ci ilin əvvəllərindən başlayaraq Ermənistən ordusu bir-birinin ardınca Yuxarı Qarabağda azərbaycanlılar yaşayan sonuncu yaşayış məntəqələrini də işğal etdi. Belə ki, fevral ayının 10-11-də Şuşanın Maltıbəyli və Quşqular kəndləri Ermənistən silahlı qüvvələrinin tərəfindən zəbt olundu, əhali isə etnik təmizləmə və soyqırımına məruz qaldı.

1992-ci il fevralın 13-17-də isə erməni silahlı dəstələrinin və terror qruplarının Xocavənd rayonunun Qaradağlı kəndinə silahlı hücumu zamanı 118 nəfər (uşaq, qadın, qoca) ösir götürülmüş, kəndin Böyük bağı adlanan yerində 33 nəfər ermənilər tərəfindən güllələnmiş, öldürülən və yaralı halda olanları bir yerdə təsərrüfat quyusuna tökrək basdırmışlar. Əsirlərin bir hissəsi Qaradağlı-Xankəndi yolu üzərində yerləşən erməni kəndlərində məsənlərdən düşürülmüş və həmin gözü qarşısında güllələnmişdi. Daha sonra isə 2 nəfər Zəki bulağında, 2 nəfər Cəmiyyət kəndində öldürülmüşdü. Əsirlikdə olan 68 nəfər kənd sakininə ermənilər əzab və işgəncələr verərək onları əmansızlıqla qətlə yetirmişdilər. Qaradağlı kəndində qətlə yetirilənlərdən 20 nəfəri böyük və qədim yaşayış məskəni olmuşdur. Burada qədim tarixi abidələr müasir dövrdə qədrə qalmaqda idi.

Bununla yanaşı, xüsusi qəddarlıqla həyata keçirilən Xocalı soyqırımının törədilməsi zamanı ermənilər Azərbaycanın bu qədim yaşayış məskəninə yer üzündən silinməsinə qarşıya məqsəd kimi qoymuşdular. Çünki Xocalı Azərbaycanın qədim dövrlərində aid ərazilərdən biri kimi tarix və mədəniyyət abidələri ilə seçilirdi. Azərbaycanlılardan ibarət 7 min nəfərdən çox əhali isə Xocalı erməniləri yaşayan kəndlərin əhatəsində ən böyük və qədim yaşayış məskəni olmuşdur. Burada qədim tarixi abidələr müasir dövrdə qədrə qalmaqda idi.

İyirmi doqquz il bundan əvvəl - 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Ermənistən silahlı qüvvələri

nəfərdən biri qətlə yetirilmişdir. XX əsrin sonunda qəddarlığı ilə seçilən Qaradağlı soyqırımı artıq Xocalıya gədən atəşə tutulması nəticəsində 17 nəfər həlak oldu, 90 nəfərə qədər azərbaycanlı yaralandı. Ermənistanın bu hərbi təvəüzü nəticəsində 1991-ci il oktyabrın sonunda və noyabr ayı ərzində Qarabağın dağlıq hissəsindəki 30-dan çox yaşayış məntəqəsi, o cümlədən Tuq, İmarət-Qərvənd, Sırxavənd, Xocavənd, Məşəli, Cəmili, Umudlu, Qaradağlı, Kərkəcan və digər strateji əhəmiyyətə malik kəndlərimiz yandırıldı, dağıldı və talan edildi. Minlərlə mülki əhali isə soyqırımı və təvəüzə məruz qalaraq doğma yurdlarından didərgin düşdü.

Xocalının tarixi, strateji əhəmiyyəti və ermənilərin soyqırımı cinayətlərini səbəbləri

Qədim Xocalı ərazisi e.ə. XIV-VII əsrlərə (Son tunc - İlk dəmir dövrü) aid Xocalı-Gədəbəy mədəniyyəti arxeoloji abidələri ilə tanınmışdır. Xocalı şəhəri XVI - XVII əsrlərdə Qarabağ (Gəncə) bəylərbəyliyinə tərkibində olmuşdur. Xocalı yaxınlığındakı Əsgəran qalası Qarabağ xanlığının banisi Pənahəli xanın dövründə inşa edilmişdir (1749-cu il). Xocalı rayonu şimalda və şimal-şərqdə Ağdam rayonu, şimal-qərbdə Kəlbəcər və qərbdə Laçın rayonları, cənubda Şuşa, cənub-qərbdə isə Xocavənd rayonu ilə həmsərhəddir.

Xocalı şəhəri Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ bölgəsində strateji əhəmiyyətli ərazi kimi ermənilərin işğalçılıq planlarına mane olurdu. Çünki Xocalı Xankəndidən 12 kilometr şimal-şərqdə, Ağdam-Şuşa və Əsgəran-Xankəndi yollarının arasında yerləşirdi. Şəhərin əhəmiyyətini artıran səbəblərdən biri də Dağlıq Qarabağın yeganə hava limanının məhz burada yerləşməsi idi. Buna görə Ermənistən silahlı qüvvələrinin əsas məqsədi Xocalıdan keçərək Əsgəran-Xankəndi yolu nəzarət etmək və Xocalıda yerləşən aeroportu ələ keçirmək idi.

Bununla yanaşı, xüsusi qəddarlıqla həyata keçirilən Xocalı soyqırımının törədilməsi zamanı ermənilər Azərbaycanın bu qədim yaşayış məskəninə yer üzündən silinməsinə qarşıya məqsəd kimi qoymuşdular. Çünki Xocalı Azərbaycanın qədim dövrlərində aid ərazilərdən biri kimi tarix və mədəniyyət abidələri ilə seçilirdi. Azərbaycanlılardan ibarət 7 min nəfərdən çox əhali isə Xocalı erməniləri yaşayan kəndlərin əhatəsində ən böyük və qədim yaşayış məskəni olmuşdur. Burada qədim tarixi abidələr müasir dövrdə qədrə qalmaqda idi.

İyirmi doqquz il bundan əvvəl - 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Ermənistən silahlı qüvvələri

Xankəndidə yerləşən sovet ordusunun hərbiçiləri və ağır texnikasının iştirakı ilə Xocalı şəhərinə hücum edərək şəhəri yerləyeksən etdilər. Çoxsaylı ağır texnika ilə şəhər tamamilə dağıdılmış, yandırılmış və insanlar xüsusi qəddarlıqla qətlə yetirilmişdir. Azərbaycanın qədim Xocalı şəhərində həyata keçirilən bu soyqırımı nəticəsində rəsmi rəqəmlərə görə, 613 nəfər qətlə yetirildi ki, onlardan 63 nəfəri uşaq, 106 nəfəri qadın, 70 nəfəri isə qoca idi. Səkkiz ailə tamamilə məhv edilmişdir. Bundan əlavə, 1275 nəfər ösir götürülmüşdü, 155 nəfərin taleyi isə indiyə kimi naməlumdur.

Xocalı soyqırımı ilə bağlı yaradılmış istintaq materiallarından məlum olur ki, hücum rəhbərlik edən və Ermənistənin keçmiş müdafiə naziri olmuş Seyran Ohanyan, eləcə də 366-cı alayın 3-cü batalyonunun komandiri Yevqeni Nabokininin komandasında əlavə olaraq 50-dən çox erməni zabiti və giziri iştirak etmişlər.

Bununla yanaşı, 1992-ci ilin fevralında erməni silahlı qüvvələri keçmiş sovet ordusuna məxsus 366-cı motoatıcı alayının köməyi ilə Xocalı əhalisinə vəhşicəsinə qarşın, soyqırımı ən iyirncə mərhələsi olan izi itirmək kimi mənfur hərəkatlara də əl atmış və Azərbaycan xalqı, eləcə də bəşəriyyət üçün nadir abidələr nümunəsi olan Xocalı abidələrini də dağıtmışlar. Məlumdur ki, Xocalı yaxınlığında bizim eradan əvvəl XIV-VII əsrdə aid edilən Xocalı-Gədəbəy mədəniyyətinin nümunələri mövcud idi.

Xocalı soyqırımını təsdiq edən sənədlər və xarici mətbuatın əsaslı faktları

Sovet dövründə Dağlıq Qarabağda yerləşdirilmiş və SSRİ-nin süqutundan sonra nəzarətsiz qalıb Ermənistənə ölinə keçmiş 366-cı alaydakı 2270 nömrlü hərbi hissənin əks-kəşfiyyat şöbəsinin rəisi olmuş Vladimir Savellevin məxfi arayışı xüsusi maraq kəsb edir. Xocalı faciəsinin ilk məlumatlarını toplayan, hadisələrin şahidi olan polkovnik 1992-ci il noyabrın 26-da, 1994-cü il martın 19-da, 1998-ci il avqustun 22-də və nəhayət, 2000-ci ilin iyul və dekabr aylarında BMT-yə, Al-

ropa Şurasına Xocalıda baş verən hərbi cinayətlər barədə "Məxfi arayış"ı təqdim etmişdir. 1992-ci ilin oktyabr ayında Paris yaxınlığında qeyri-leqal məxfi təlim düşərgəsi yaradılmış ASALA erməni terrorçu təşkilatının bir qrup üzvi - 26 nəfərlik dəstə, mayor Aşin Simonyanın başçılığında Xankəndiyə təşrif gətirmişdi. Onlar baş-başına buraxılmış 366-cı alayın içərisində asanlıqla öz dayaqlarını qura bilmişdilər. Polkovnik Yevqeni Nabokininin komandasında əlavə olaraq 50-dən çox erməni zabiti və giziri iştirak etmişlər.

Arayışda bildirilir ki, ASALA 366-cı alayın içərisində asanlıqla öz dayaqlarını qura bilmişdi. 1992-ci ilin yanvar ayında Paris yaxınlığında qeyri-leqal məxfi təlim düşərgəsi yaradılmış ASALA erməni terrorçu təşkilatının bir qrup üzvi - 26 nəfərlik dəstə, mayor Aşin Simonyanın başçılığında Xankəndiyə təşrif gətirmişdi. Onlar baş-başına buraxılmış 366-cı alayın içərisində asanlıqla öz dayaqlarını qura bilmişdilər. Polkovnik Yevqeni Nabokininin komandasında əlavə olaraq 50-dən çox erməni zabiti və giziri iştirak etmişlər.

Bununla yanaşı, 1992-ci ilin fevralında erməni silahlı qüvvələri keçmiş sovet ordusuna məxsus 366-cı motoatıcı alayının köməyi ilə Xocalı əhalisinə vəhşicəsinə qarşın, soyqırımı ən iyirncə mərhələsi olan izi itirmək kimi mənfur hərəkatlara də əl atmış və Azərbaycan xalqı, eləcə də bəşəriyyət üçün nadir abidələr nümunəsi olan Xocalı abidələrini də dağıtmışlar. Məlumdur ki, Xocalı yaxınlığında bizim eradan əvvəl XIV-VII əsrdə aid edilən Xocalı-Gədəbəy mədəniyyətinin nümunələri mövcud idi.

Polkovnik V.Savelyev tarixi arayışda daha sonra yazır: "Əslində, millətçilik münasibəti cəlb olunmuş 366-cı alay ətrafında həmin problemlər daha qabarıq nəzərə çarpır. Hərbi əməliyyatlarda alayın ermənilər tərəfinə keçib azərbaycanlıları qırması, hərbi texnika və silahları ermənilərə verməsi məsələsi artıq siyasi əhəmiyyət daşıyırdı. Arayışda qeyd edilir ki, polkovnik Zərvərov və başqa vəzifəli şəxslər ermənilərə cavab atəşini açan döyüş nöqtələrinin susdurulması barədə ordu və dairə komandanlığının rəsmi icazəsi ilə 366-cı alayın Xocalı istiqamətində gedən əməliyyatlarında ermənilərlə birləşmişdi. Nəticədə bir gün ərzində 49 nəfər azərbaycanlı meydanlara yığılıb güllələnmişdi. Qərarqah rəisi, podpolkovnik Sergey Kraulenin verdiyi tapşırıq əsasında, birinci motoatıcı batalyonun komandiri polkovnik Arkadi Moiseyev, ikinci batalyonun komandiri Seyran Ohanyan və digər zabitlər Xankəndindən atəşə tutulmasında, 58 dinc azərbaycanlının öldürülməsində iştirak etmişdilər.

Polkovnik V.Savelyev xatırladır: "Ermənilər ruslara məxsus "02-19-

MM" nömrlü KamAZ-la ərazidəki azərbaycanlı meyitləri yığıb Xocalıda tonqal qurdular. İnsanın insana olan nifrəti burada həddini aşmışdı. Kim yaratmışdı bunu, dərk edə bilmirdim.

Dəhşət ondadır ki, ermənilər törətmiş beynəlxalq cinayətləri azərbaycanlıların üstünə atmaqdan da yan keçməmişdilər. Bu, yəqin ki, gələcəyə heşablənmişdi. Polkovnik V.Savelyev diqqətə çatdırır ki, Xocalı faciəsini "işqlandırmaq" (ermənilər buna qohrmanlıq deyirlər) üçün Xankəndiyə dünyanın 32 ölkəsindən 47 nəfər erməni jurnalist göndərildi. Onların bir qismi polkovnik Y.Zərvərovun ayırdığı zirehli maşınların gözlüklərindən, qərarqah mərkəzlərindən hadisələri izləyir, qeydlər götürür, bəziləri də operativ çəkilişlər aparırdı. Dağılmış, viranə qalmış yerləri dünyaya göstərər və acı bir təəssüflə qeyd edirdilər: guya "Azərbaycanlılar günahsız erməniləri qırırlar". (?)

Beləliklə, fevralın 25-dən 26-na keçən gecə Xocalı yandırıldı, işğal edildi. Qoşun isə sakitləşməyə bilirdi. Polkovnik V.Savelyev "Məxfi arayış"ında bu barədə qeyd etmişdir: "Üçüncü batalyon Xocalı işğal olunan gecə müharibə zonasından çıxarıldı, amma oranı tərk etmədi. 366-cı alay isə ərazidən çıxarılmadı. Ordu tərk-silah olundu. Zabitlər satqınlıq etdilər. Silahlara gəlincə, işlənməmiş silahları ermənilər üçün ayırdılar. Qorara alındı ki, ermənilərdən bunun müqabilində pul və zinət şeyləri alınmış. "Böyük Ermənistən" adlı bədnam və rüsvayçı plan uğrunda vuruşanlara gəlincə, bu, hələlik açıq qalmış bir məsələdir".

Bununla yanaşı, İngiltərənin "Financial Times" qəzeti 1992-ci il 14 mart tarixli sayında da 366-cı alaydakı hərbi texnika və silahların ermənilərə verilməsi və bu alayın tərkibində ermənilərin olması haqqında faktlar vardır: "General Polyakov bildirdi ki, 366-cı alaydan olan 103 erməni hərbi qulluqçusu Dağlıq Qarabağda qalmışdır".

Polkovnik V.Savelyev bildirir ki, Xocalının ətrafı yaşayış məntəqələrini də dağıdan, küllünü göyə sovuran da elə İvan Moiseyevin batalyonu olub: "Bu batalyon ermənilər arasında "İvanın vohşi batalyonu" kimi tanınıb. Tədqiqat zamanı 02270 saylı hərbi hissənin əks-kəşfiyyatının materiallarından aydın olur ki, 366-cı alaydakı hərbi texnika və silahların 85 faizi ermənilərin əlinə keçmişdi. Üstəlik, Fransadan gətirilən 142 ədəd avtomat, 7 min 600 ədəd güllə, 460 ədəd bronejilet, 11 ton konservləşdirilmiş yemək, 1200 cüt ayaqqabı (altı cür ölçüdə), 146 ədəd tapanca ermənilərin istifadəsinə verilməmişdi. Amerikada istehsal olunmuş 149 ədəd rətsiya da ermənilərə paylanmışdır".

Bununla yanaşı, Ermənistən silahlı qüvvələrinin azərbaycanlı əhaliyə qarşı Xocalıda insanlığa sığmayan və misli görünməmiş qəddarlığı hadisədən az sonra dünyanın ən nüfuzlu mətbuat orqanlarının səhifələrində də öz əksini tapmışdır. Erməni lobbisinin geniş fəaliyyət göstərdiyi Fransada nəşr olunan "Valer aktuel" jurnalı 14 mart 1992-ci il sayında ermənilərin ən müasir texnikası və madduli dəstələri haqqında məlumat verərək yazırdı: "Bu "muxtər re-

gionda" erməni hərbi birləşmələri Yaxın Şərqdə gələnlərlə birlikdə ən müasir hərbi texnika, o cümlədən vertolyotlara malikdirlər. ASALA-nın Livanda və Suriyada hərbi düşərgələri və silah-sursat anbarları var. Ermənilər Qarabağ azərbaycanlılarını məhv etmiş, 100-dən çox müsəlman kəndində qırqın törətmişlər".

Polkovnik V.Savelyev tarixi arayışdakı faktlar da oxşar fikirləri təsdiq edir. O yazır: "Birinci batalyonun qorqah rəisi, mayor Abram Çitçiyən, mayor Q.Nabokix və kapitan İ.Lixodey hərbi əməliyyatlarda bilavasitə vuruşublar. Zabit İ.Karabelnikov məlumatına görə, A.Çitçiyən 13 nəfərlik "Babəyevlər ailəsini güllədən keçirib". Ona 1993-cü ildə Fransada erməni diasporu tərəfindən 150 min ABŞ dolları mükafat və ən böyük "Kilsə mükafatı" verilmişdir. A.Çitçiyən 1994-cü il sentyabr ayının 2-də Fransaya mühacirət edib və orada yaşayır". Bundan əlavə, Fransanın "Le Mond" qəzetinin 1992-ci il 14 mart tarixli sayında ermənilərin törətdikləri vəhşiliklər haqqında deyirdi: "Ağdamda olan xarici jurnalistlər Xocalıda qətlə yetirilmiş qadınlar və uşaqlar arasında başının dərisi soyulmuş, dir-naqları çıxarılmış üç meyit görmüşlər. Bu, azərbaycanlıların təbliğatı deyil, reallıqdır". Ermənilərin törətdiyi vəhşilikləri sağ qalmış xocalılıqları dili ilə İngiltərənin "The Sunday Times" qəzeti 1992-ci il 1 mart tarixli sayında belə təsvir edirdi: "Erməni əsgərləri yüzlərlə ailəni qırırdılar. Sağ qalanlar deyirlər ki, ermənilər 450-dən artıq azərbaycanlı güllələnmişlər, onların da çoxu qadınlar və uşaqlardır. Yüzlərlə, bəlkə də minlərlə adam itkin düşmüşdür. Xocalıdan qaçan digər qadınlarla və uşaqlarla bir yerdə Ağdamda gəlməmiş Raziyyə Aslanova deyir ki, onlara arda-arası kəsilmədən atəş açırdılar. İnsanları diri-diri yandırır, başlarını dərisi soyurdular. Dediynə görə, orı, qayını və kürəkəni qətlə yetirilmiş, qızı isə itkin düşmüşdür".

Ermənistən hərbi qüvvələrinin müasir hərbi texnika ilə Xocalıya genişmiqyaslı hücum etməsi, eləcə də yüzlərlə ailəni məhv etməsi haqqında 1992-ci il fevralın 28-də "Washington Post" (ABŞ), martın 8-də "The Sunday Times" (London) qəzetlərinin və martın 25-də "Krua" (İsvetçiya) (Paris) jurnalının və bir sıra dövrü nəşrlərin səhifələrində də əsaslı faktlar vardır.

Bütün bunlarla yanaşı, Rusiya mətbuatında da erməni qəddarlığının sübut edən məqalələr yer alıb. Belə ki, "İzvestiya" qəzetinin 1992-ci il 13 mart tarixli sayında rus hərbiçisinin dil ilə əşğıdakı məlumat öz əksini tapıb: "Mayor Leonid Kravets: məntəponin üstündə 100-ə yaxın meyiti gözlərimlə gördüm. Bir oğlanın başı yox idi, hər yanda xüsusi qəddarlıqla öldürülmüş qadın, uşaq və qoca meyiti görünürdü".

Ermənilərin Xocalıda törətdikləri vəhşilikləri faktlarla sübut edən Rusiyanın "Memorial" Hüquq-Müdafə Mərkəzinin məlumatında, hətta dörd gün ərzində Ağdamda Xocalıda qətlə yetirilmiş 200 azərbaycanlını meyiti götürülmüş, onlara meyitin təhqiqrə məruz qalması faktı aşkar edilmişdir. Ağdamda 181 meyit (130 kişi və 51 qadın, o cümlədən 13 uşaq) məhkəmə-tibbi ekspertizasından keçirilmişdir. Ekspertiza zamanı müəyyən edilmişdir ki, 151 nəfərin ölüminə güllə yarıları, 20 nəfərin ölüminə qəlpə yarıları səbəb olmuş, 10 nəfər küt alətə vurularaq öldürülmüşdür". "Memorial" Hüquq-Müdafə Mərkəzinin məlumatında hətta diri adamın başının dərisinin soyulması faktı da qeydə alınmışdır.

(Arda var)

Elçin ƏHMƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının Qarabağ İrsini Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri, beynəlxalq münasibətlər üzrə professor, siyasi elmlər doktoru

Rusiya-Ukrayna müharibəsinin bir ili tamam oldu

Bu savaşda uduzan kim, udan kim

Rusiya-Ukrayna müharibəsi təkcə iki ölkə arasında gedən savaş deyil. Dünyanın aparıcı politoloqları və hərbi ekspertləri bu fikirdədirlər. Artıq Üçüncü Dünya müharibəsinin gətirdiyi bir çox dövlət başçıları açıq şəkildə böyan edirlər.

Səbəb nədir və dünyanın yenidən qan gütünə çevrilməsindən kimlər yararlanmaq istəyir? SSRİ-nin dağılması Birləşmiş Qərbin birqütblü hegemonluğunu imkan yaratdı. Lakin bu, uzun sürmədi. Rusiya yenidən güclənib SSRİ-nin imtiyazlarını tələb etməyə başladı, Qərb isə bununla qəti şəkildə razılaşmır və onu regional güc statusunda görmək istəyir.

Rusiya təsir göstərməyin zəif bəndi kimi Ukrayna seçildi. İki ölkənin onsuz da gərgin olan münasibətləri daha da gərginləşdi. Qərb tərəfindən Ukraynanın siyasi, hərbi və iqtisadi cəhətdən dəstəklənməsi Rusiyani qıcıqlandırır. Bu ölkənin siyasətçiləri anlayırdılar ki, Ukraynanın güclənməsi işğal edilən Kırım, Luqansk və Donbasın onun tərəfindən azad edilməsi uğrunda müharibənin başlanmasına səbəb olacaqdı. Rus strateqləri qabaqlayıcı tədbir kimi qonşu ölkəyə hücum edərək yeni ərazilər də ilhaq etdi. Bu səhv düşünmə ölkələrin Ukrayna bataqlığına düşməsinə səbəb oldu.

Bələliklə, Rusiya dünyada işğalçı dövlət kimi tanındı. İndi Rusiyada bir çox siyasətçilər və hakimiyyətdə təmsil olunmuş yüksək vəzifəli şəxslər bunun səhv addım olduğunu bildirsələr də, artıq gecdir. Hazırda Rusiya siyasi düşüncəsində belə bir fikir mövcuddur ki, ölkələri qələbəyə kimi döyülməlidir. Ancaq görünür odur ki, hələlik buna nail olmaq mümkün deyil və müharibənin uzanması Rusiyanın iqtisadi cəhətdən tükənməsinə gətirib çıxaracaqdır. Qərb də istəyi budur. Çünki iqtisadi cəhətdən çökmüş Rusiyaya öz şərtlərini dikte edə bilər. Bu ölkədə də anlayırlar ki, məğlubiyyət böyük bir ölkənin dağılmasına və onun zəngin təbii sərvətlərinin Qərb tərəfindən istismar ediləsinə səbəb olacaqdır. Bundan sonra Rusiya bir daha dünya səhnəsinə böyük dövlət kimi daxil ola bilməyəcək. Bu üzün Rusiyada ən ali səviyyədə sülh danışıqlarının zəruriliyindən söhbət gədir. Məqsəd məqbul şərtlərlə müharibəni dayandırmaqla yaxınlaşan iqtisadi çöküşün qarşısını almaqdır. Qərbin istəyi isə Rusiyanı dünya siyasi səhnəsindən birdəfəlik silmək və ya onu şərtlərini qəbul edən dövlətə çevirməkdir. Bu səbəbdən müharibənin uzanmasını istəyir. ABŞ Prezidenti Co Baydenin sonuncu Kiyev səfəri də buna hesablanır.

Rusiya Prezidenti Rusiya Federasiyasına Şurasına özünü ənənəvi müraciətində bildirdi ki, Qərb onun ölkəsinin birdəfəlik bitirmək istəyir. Eks-prezident Dmitri Medvedev də öz boyana-

tında vurğulayıb ki, Rusiya bu müharibədə uduzsa, yox olacaq.

Hər iki böyanatdan aydın olur ki, şimal qonşumuz Ukrayna ilə müharibədə qələbə qazanmamasının özünün "ölüm-dirim" məsələsi olduğunu yaxşı başa düşür. Bu üzün savaşın tezliklə bitməsi barədə olan ümidlər boşa çıxır.

Hazırda dünya Rusiya-Ukrayna müharibəsində diqqət yetirsə də, Qərb hədəfəndə olan əsas ölkə Çindir. Rusiya təhlükəli hərbi güc olsa da, iqtisadi cəhətdən, xüsusilə yeni texnologiyaya baxımından geridə qalır. İndi dünyada iqtisadi inkişafın əsas göstəricisi üstün texnologiyalara sahib olmaqdır. Bu sahədə Qərbdən sonra öndə gedən ölkə Çindir.

Çin hazırda iqtisadi inkişafı yanaşı, hərbi gücünü artırır. Qərb üçün iqtisadi və hərbi güc olan Çin daha təhlükəlidir, nəinki Rusiya. Bu səbəbdən Qərb Çinin Rusiyaya dəstək verməsinə istəmir. Hətta onu vaxtaşırı Rusiyaya hərbi dəstək verməsi bəhanəsi ilə şantaj da edir.

Dünyanın aparıcı iqtisadçıların hesablamalarına görə, 2030-cu ilə kimi Çin ABŞ tərəfindən cəzalandırılmasa, dünyanın tək iqtisadi və hərbi gücü olacaqdır. Müharibə Rusiya-Ukrayna cəbhəsində getsə də, Birləşmiş Qərbin əsas hədəfi Çindir. Çin isə təmkinli və düşülmüş siyasət aparır. Həm şantajlara, təhdidlərə cavab verir, həm də məsələnin daha da gərginləşməsinə yol vermir.

Co Baydenin Kiyevə qəfil səfərindən sonra Çin mövqeyini dəyişib, Rusiyaya hər cür dəstək verəcəyini böyan edir. Həmin səfər zamanı ABŞ özünün müttəfiqləri ilə birlikdə qəbul etdiyi gizli qərarı Ukrayna Prezidentinə çatdırıb. Görünür odur ki, Qərb tərəfindən qəbul edilən qərar ciddidir. Bu üzün Rusiya və Çin tərəfindən açıq və sərt cavab mesajları verilir: təslim olmayacağıq.

Co Baydenin səfərindən sonra Çin təcürbəli diplomatını Van İyi təcili danışıqlar aparmaq üçün Moskvağa göndərmiş. Səfirin Rusiya xarici işlər naziri

S.Lavrova yanaşı, Prezident V.Putin tərəfindən də qəbul edilməsi məsələnin ciddi olmasından xəbər verir. Ardınca Çinin xarici işlər naziri Qərbin Rusiya-Ukrayna müharibəsində qızışdırıcı mövqeyə tutduğunu tənqid edərək Rusiyaya hər cür dəstək verəcəyini böyan edib. Çin Rusiyadan sonra hədəf taxtasında olduğunu yaxşı bilir və orta düşməne qarşı birləşməyə qərar verib.

Çinlilər Qərbin hansı siyasət yürüdəcəyini əvvəlcədən bildikləri üçün tədbirlərini də almışdır. Dünyanın ən çox əhəliyə sahib olan bu dövlətə bir neçə illik ərzaq və yanacaq tədarükünü görür. Məqsəd müharibə və iqtisadi sanksiyalara hazır olmaqdır.

Məlum olduğu kimi, indiki halda dünya ticarətinin 80 faizindən çoxu okean və dənizlər üzərindən aparılır. Çin də ticarətin mütləq hissəsini bu qaydada həyata keçirir. Çinlilər anlayırlar ki, dünyada okean və dənizlərə ABŞ Hərbi Dəniz Donanması nəzarət edir və hər an bu sahədə müxtəlif bəhanələrlə onlara problem yarada bilər. Bu üzün Çin "bir kamər, bir yol" layihəsini gerçəkləşdirməyi hədəfləyib. Məqsəd bununla dəniz ticarətini imkan daxilində azaltmaqdır.

Zəngəzur dəhlizinin burada düşməsinin də əsas səbəbini burada axtarmaq lazımdır. ABŞ və Qərbin bu marşrutda, açıq və ya gizli maneə olması möhür bununla bağlıdır. Onlar Ermənistanı təzyiq etməklə məqsədlərinə nail olmaq istəyirlər. Hazırda Qərb bu işi Fransanın əli ilə həyata keçirir və, arxa plandakı əsas oyunçu ABŞ-dir.

Almaniya İqtisadi Tədqiqatlar İnstitutunun hesablarına görə, Rusiya-Ukrayna müharibəsi öten il dünya iqtisadiyyatına 1,6 trilyon dollar və ya 1,5 trilyon avro dəyərində ziyan vurub. Bələliklə, dünya istehsalı həmin həcmədə azalmışdır. Cari ildə global iqtisadiyyata dəyən ziyanın 1 trilyon dollar və ya 940 milyard avro olacağı proqnozlaşdırılır. Belə olan halda sual yaranır: Qərb bu qarşıdurmanı yaratmağa özünü də ziyan vurmur? Yeni öz əli ilə

öz ayağına güllə sıxmır? İlk baxışdan belə görünür ki, Qərb də bu qarşıdurmadan ziyan çəkən tərəfdirdir. Ancaq hədəf taxtasında olan məsələ daha böyükdür. Birləşmiş Qərb yenidən dünyanın birtərəfli qaydada idarə olunması üçün hər şeyi göz önünə alıb. Çünki buna nail olsa, onun qazancı itkilərdən qat-qat yüksək olacaqdı. Belə ki, dünyanın resurslarını yenidən ələ keçirərək istədiyi kimi istismar edəcək, Çini isə rəqəbdən uzaqlaşdıracaq. Qərbin əsl məqsədi budur.

Hazırda dünyada baş verən gərginliyin səbəbi qeyd etdiyimiz amildir. Ancaq bu istəyi qarşı beynəlxalq aləmdə ciddi bir müqavimət də var. Dünyanın əksər ölkələri Qərbin yenidən hegemoniyasına qarşıdır. Demək olar ki, hələ gərginlik pik nöqtəyə çatmayıb. Mütəxəssislər bunun Çin və Birləşmiş Qərb arasında açıq müharibəyə başlanacağı təqdirdə baş verəcəyini söyləyirlər.

Siyasətçilərin, hərbi ekspertlərin qənaətlərinə görə, Üçüncü Dünya müharibəsi Avropada yox, Uzaq Şərqdə baş verəcək. Çünki iki dünya müharibəsinin hərbi meydanına çevrilən Avropa bunun təkrarlanması üçün imkan vermir və buna ehtiyac yoxdur. Ona görə ki, hədəf başqa yerdədir.

Rusiya-Ukrayna müharibəsini Üçüncü Dünya müharibəsinin məşqi de adlandırlar. Əsl müharibənin isə qeyd etdiyimiz kimi, Uzaq Şərqdə baş verəcəyini söyləyirlər. Səbəb ABŞ-Çin münasibətlərinin gündən-günə kəskinləşməsidir. Bir sözlə, dünyanın taleyi "tükəndən aslıdır". Yeni bir səhv atəş böyük müharibənin fitilini alovlandıra bilər.

Nəyin necə baş verəcəyini zaman göstərəcək. Bilinir odur ki, hegemonluq və dünyanın təbii resursları uğrunda gedən savaş ələ dünyanın məhvində də səbəb ola bilər.

Rüstəm KAMAL,
"Azərbaycan"

Azərbaycan rəsmi Tehrandan törətdiyi terrora görə cavab gözləyir

İrənin Azərbaycan qorxusu

İllərdir ki, İran içində məskən saldığı Azərbaycan qorxusu ilə yaşayır. Ölkəmizin artan nüfuzu, gücü, qüdrəti molla rejiminə dərd olub. "İslamçılar" Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi varlığını, iqtisadi inkişafını hakimiyyətləri üçün təhlükə hesab edirlər. Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin gərgin olması, bu iki qonşunun uzun illər müharibə şəraitində yaşaması daha çox İranın işinə yarayır.

İran Ermənistanı silahla, kəşfiyyət məlumatları ilə təmin edib üstümlə qaldırır, çirkin niyyətlərini həyata keçirmək üçün erməni faktorundan istifadə edirdi. Ermənistanın məğlubiyyəti ilə bitən 44 günlük Vətən müharibəsi bizə həm də İranın əsl simasını "tanımaq" imkanını verdi. Qazandıqımız qələbədən sarıntı keçirən "ayətullah"lar ağıllarını o qədər itirdilər ki, "hərbi təlim" adı ilə sərhədlərimizə qoşun yığıb hədiyyələr göndərdilər. Zəngəzur dəhlizini "qırmızı çizgi"si elan edən İran rəsmiləri nəinki cizgiləri, hətta dövlətlər-arası münasibətlərdə bütün sərhədləri pozdular. İsraildə səfirlik açacağımız təqdirdə Azərbaycanla qarşı "ciddi tədbirlər" görəcəkləri ilə bizi təhdid etdilər. Mövqeyimizi qotiyətdi, daxili işlərimizə kimlərinse qarışmasına imkan vermədiyimizi, təhdidlərə, hərbə-zorba ilə bizi qorxudub mövqələrimizdən çəkinməyə bilməyəcəklərini anlayan molla rejimi "real" işə keçdi. Hirs-hikkə İran başbilonlərinin gözüni o qədər örtüdü, Azərbaycana olan qəzəb, nifrət o həddə çatdı ki, beynəlxalq prinsiplərə məhəl qoymadan yanvarın 27-də xüsusi xidmət orqanlarının təşkilatçılığı ilə səfirliyimizə silahlı basqın etdilər.

Bu qanlı terror hadisəsindən sonra "molla"lar səviyyəsində Azərbaycana qarşı aparılan çirkin siyasətin etafetini İranın dövlət adamları, diplomatlar qəbul etdilər. Dövlət rəsmiləri öz maskalarını çıxarıb açıq hücum etdilər. İranın Ermənistanı qorxutmaq üçün "şirin" salmaqdan ötrü "İran ona problem yaratmağa çalışan kiçik dövlətlərin üzünü balaca bir şillə tutduzda bilər" demişdir. Amma İran hakimiyyəti emosiyaların təsiri altında hərəkət etməməyə üstünlük verir və öz hərəklərində kifayət qədər müdrik və təmkinlidir.

Zohuri İrəvanda ikitərəfli münasibətlərdə elmi konfransda çıxış edərkən özünü ermənilərin yanında "şirin" salmaqdan ötrü "İran ona problem yaratmağa çalışan kiçik dövlətlərin üzünü balaca bir şillə tutduzda bilər" demişdir. Amma İran hakimiyyəti emosiyaların təsiri altında hərəkət etməməyə üstünlük verir və öz hərəklərində kifayət qədər müdrik və təmkinlidir.

Səfir terrorla, ordusunu sərhədlərimizə toplamaqla, düşməne məlumatlar ötürməklə "kiçik dövlət"lər deyib nəzərdə tutduğu Azərbaycan molla rejiminin ərşə çökən yuxusu, varlığının təhlükəsizdir. Cənubi Azərbaycanda artan etirazlar, soydaşlarımızın ən adi sosial haqlarını, insani hüquqlarını tələb etməsi İran vahimələndir.

Səfir deyib ki, "İran və Ermənistanın əleyhdarları kaos yaratmaq və iki ölkə rəhbərliyinin diqqətini yayındırmaq istəyirlər. Bu cəhdlərə qarşı ən effektiv mübarizə Ermənistan və İranın koordinasiyalı hərəkatları, o cümlədən daim məlumat mübadiləsidir... Tehran sərhəd hadisələrinin inkişafını diqqətlə izləyir, İran və Ermənistan bütün sahələrdə çox sıx əməkdaşlıq edir".

"Diplomat" bütün sahələrdə İranla Ermənistanın əməkdaşlıq etdiyini açıq etiraf edirsə, onda iki dövlətin "açıqlanması" mümkün olmayan sahələr dedikdə nəyi nəzərdə tutduğunu müəmmədir. "Bütün" sözü mögər hər şeyi ifadə etməmirmi?

Eyni zamanda Zohuri "İran və Ermənistanın Zəngəzur dəhlizinin açılmasına imkan verməyəcəyini" bildirdi. Yəqin İran rəsmiləri gücünün qabığında duranda özlərini böyük görürlər. Axı İran kimdir ki, Zəngəzur dəhlizinin açılmasına imkan verməyəcək?

Bu məqamda bir məsələni də qeyd etməyi vacib bilirik. İranın Ermənistanı səfir Abbas Badaşxan Zohurinin "elmi konfrans"da səsləndirdiyi sərəsəmləmələr həm də evlərində başlarının üstündən İran "ayətullah"larının şəklini asan, terrorbaşı Qasım Süleymaniyyə yas tutub ehsanlar verən, yeri gəldi-gəlmədi molla rejiminə vəkillik edən, hətta onların toruna düşüb "agentlik" edənərlə verilən cavabdır. İran ölkəmizə qarşı etmədiyi hansı pislik qalıbdır ki, onu da edə ki, bəzi vətəndaşlarımızın gözləri açılıb, din pərdəsi altında maskalanıb, dini siyasətə qatıb hakimiyyətləri naminə siyasətin ən iyəncə metodlarından istifadə edən "molla"ların əsl sifətini görə bilsinlər.

Əlsən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"

Vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri və ictimai fəallar ekoloji cinayətə və qanunsuz istismara etirazlarını davam etdirirlər

Laçın-Xankəndi yolunda ekoaksiya 76 gündür davam edir

Azərbaycan ərazilərində faydalı qazıntı yataqlarının qanunsuz istismarının dayandırılmasını, "Qızılbulaq" və "Dəmirlil" yataqlarında monitorinqin keçirilməsinə icazə verilməsini tələb edən azərbaycanlı ekofəalların Laçın-Xankəndi yolunda keçirdikləri dinc etiraz aksiyası artıq 76 gündür davam edir.

AZƏRTAC-in aksiya yerinə əzam olunmuş müxbiri xəbər verir ki, hər zaman olduğu kimi, aksiya iştirakçıları bu səhəri də Dövlət himninin səsləndirilməsi ilə açıb, vətənpərvər ruhda mahnılar ifa ediblər.

Aksiyanın məramı dəyişməz olaraq qalır. Etirazçılar Azərbaycanın faydalı qazıntı yataqlarının erməni separatçıları tərəfindən qanunsuz istismarına "yox!" deyir,

bunun dərhal dayandırılmasını tələb edirlər. Aksiya fəalları bu diqqətlərdə üzərində rus və ingilis dilində "Sərvətlərimizin talanı da-

yansın!", "Təbiəti qoruyaq, istismarı qınayaq!", "Təbiətin milləti yoxdur!", "Azərbaycan milləti qoruyacaq sərvəti!", "Azərbaycan

oyaqdır, sərvətinə dayaqdır!", "Sərvətimiz bölünməz, heç bir kəsə verilməz!", "Azərbaycan vahidir, sərvətinə sahibdir!", "Ekoloji cinayətə son!" yazılmış şüarların əks olunduğu plakatlar qaldırılıb, şüarlar səsləndirilib.

Aksiya iştirakçıların dinamik və coşulu görünmələri onların məqsədlərinin aydın olduğunu göstərir. Onlar Azərbaycan tərəfinin haqlı tələblərinin yerinə yetirilməsini istəyirlər. Fəallar bildirlər ki, onların tələbləri Azərbaycan ictimaiyyətinin haqlı narazılığının ifadəsidir və vətəndaş cəmiyyətinin bu mövqeyinə hörmətə yanaşılmalıdır. Aksiyanın keçirildiyi ərazi humanitar məqsədlər

üçün açıqdır, sərbəst hərəkətə heç bir maneə yoxdur. Dünyə aksiyasını təşkil olunduğu Laçın-Xankəndi yolundan hər iki istiqamətə

Rusiya sülhməramlılarına və Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinə məxsus ümumilikdə 67 avtomobil maneəsiz keçid edib.

Xatırladaq ki, öten il dekabrın 3-də və 7-də Rusiya sülhməramlı kontingentinin komandanlığı ilə aparılmış müzakirələrin noticəsi olaraq Azərbaycan İqtisadiyyat, Ekologiya və Təbii Sərvətlər nazirlikləri, İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti və "AzerGold" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin müxtəssislərindən ibarət heyət Rusiya sülhməramlı kontingentinin müvəqqəti yerləşdirildiyi Azərbaycan ərazilərində faydalı qazıntı yataqlarının qanunsuz istismarını, bundan irəli gələn ekoloji və digər fəsadlarla bağlı ilk monitorinq aparılmalı idi. Lakin sülhməramlıların hərəksizliyi ucubtından monitorinq baş tutmayıb. Buna etiraz olaraq, azərbaycanlı ekofəallar Şuşa ərazisindən keçən Laçın-Xankəndi yolunda dekabrın 12-dən dinc aksiyaya başlayıblar.

Bir yumruq, ürək, can

İnsansevərliyimizin nümayişi

Təbii fəlakətlər həm də bir sınaqdır, imtahan. Bəzən ən acı nəticələr verməmiş böyük tələfatlara səbəb olmuş hadisələr insanların yaddaşında ömürlük unudulmayacaq xatirələr ilə də qalır. İnsanlar dostunu, düşməni dahi yaxşı tanıyır.

Maşallah. Azərbaycanlı qardaşlarımız".

Birinci vitse-prezident, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva gənclərimizə vətəndaşlıq, insanlıq borcunu yerinə yetirdikləri üçün minnətdarlıq məktubu ünvanladı.

Sağlam, vətənpərvərlik ruhunda böyüyüb, qanları ilə tarix yazan gənclərimizin məktəblərindən dərslər alan Azərbaycan gəncləri isə Mehriban xanıma yazdıqları cavab məktublarında çox mühüm bir məqama toxundular: "Yaşanan ağır faciəyə möhtərəm cənab Prezidentin və Sizin hassas münasibətiniz, yardım-la bağlı verdiyiniz göstərişlər biz gəncləri hədsiz qürurlandırdı. Dördü sahib olmaq istəklərini ortaya qoyurdular.

Bəli, əsas məqam da budur. İnsanlarımız etdikləri yardımla, verdikləri dəstəklə sevgilərini göstərməyə çalışdılar. Dördü sahib olmaq istəklərini ortaya qoyurdular.

Türkiyəyə yol alan maşın karvanları adı yardım maşınları deyildi. Onlar sevgi, məhəbbət dolu hissələrimizi də aparırdılar. Dar gündə, xoş gündə bir olmaq qardaşlara. Allah bir də dörd verməsin.

Elşən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"

dövlətimizin başçısı İlham Əliyevə, Birinci xanım Mehriban Əliyevaya, bütövlükdə xalqımıza göstərilən diqqətə və qayğıya görə təşəkkür edildi. Sosial şəbəkələrdə azərbaycanlı yardımsevərlərin haqqında postlar paylaşıldı. Bu fəlakət öz böyüklüyü ilə dördümlü, gücümüzün, sarsılmaz olan birliyimizin də özəmətinə göstərdi.

Azərbaycanlı gənc könüllülər fəlakət zonasına gedib on təhlükəli yerlərdə xilasetmə işlərinə başlayıb, fədakarlıqlar etdilər. Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdögan Azərbaycan könüllüləri ilə görüşü zamanı gənclərimizin fədakarlığını qiymətləndirdi, fikirlərini belə ifadə etdi: "Xoş gəldiniz, xoş gəldiniz."

OXUCULARIN NƏZƏRİNƏ!

"AZƏRBAYCAN" qəzetinə abunə yazılış davam edir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır. Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuatçı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

"Azərpoçt" MMC (012) 598-49-55, (051) 225-02-13
 "Azərbaycan Mətbuatçılarının ASC" (012) 441-19-91, (050) 322-33-17
 "Qaya" firması (012) 566-77-80, (050) 214-40-53
 "Region Press" MMC (055) 316-79-01, (050) 316-79-01
 "Səma-M" MMC (012) 594-09-59
 "Ziya" LTD (012) 497-76-96, (050) 306-77-22
 "Pressinform" MMC (012) 598-49-52, (070) 340-01-00
 "City press" MMC (055) 819-09-26

1 illik -124,80 (yüz iyirmi dörd manat səksən qəpik) **manat**
6 aylıq - 62,40 (altmış iki manat qırx qəpik) **manat**
3 aylıq - 31,20 (otuz bir manat iyirmi qəpik) **manat**

Hörmətli oxucular!
 Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə üzlənsəniz, (012) 539-59-33 nömrəli telefona zəng vura bilərsiniz.

Rusiya Paşinyanın istefasında israrlıdır

Yeni sürpriz namizəd Ruben Vardanyan ola bilər

Bir neçə ay bundan öncə Rusiyadan Xankəndiyə göndərilən erməni milyarder Ruben Vardanyanın əsas məqsədi əvvəlcə Qarabağda separatçıların rəhbəri olmaq, buradan da Ermənistanə keçid etmək idi. Amma Qarabağdakı qondarma rejimin başçısı Araik Arutyunyan Ruben Vardanyanın fəaliyyətinə qarşı idi. Elə bunun nəticəsidir ki, Qarabağdakı qondarma rejimdə daxili gərginliklər dramatik məcraya keçdi. Arutyunyanın Vardanyanı "dövlət naziri" vəzifəsindən uzaqlaşdırması ermənilər arasında birmənalı qarşılanmadı.

Ümumiyyətlə, sosial şəbəkələrin ermənidilli segmentində paylaşılan məlumatlardan belə məlum olur ki, əslində, problemlər daha dərin, Xankəndi çalınmaqdadır. Bu fonda "4rd.am" nəşri separatçıların arasında ciddi qalmaqallar və söz davalarının yaşanması barədə faktları təqdim edib. Belə ki, fevralın 20-də Xankəndidəki Mədəniyyət Evinə toplaşan separatçı "elita" qondarma "Artsax hərəkatı"nın 35 illiyinə həsr olunmuş tədbir keçirilməyi planlaşdırıb. Amma bayram etiraz aksiyasına çevrilib.

Məqalədə qeyd edilir ki, Araik toplanmış "birlik hərəkatı"nın başlanğıcına çevirməyə, qondarma qurumun qarşısında duran problemləri birgə həll etməyə çalışıb. Bu səbəbdən separatçıların "müxalifət partiyaları"na, keçmiş "prezident"lərə, cəmiyyətin bütün təbəqələrinə dəvət göndərilmiş. Lakin bir neçə nəfər diqqətə əsas məsələdən yayınmış, tədbirin mahiyyətini gündəmdən çıxarıb. Onlar qondarma rejimin indiki rəhbərlərini tənqid etməyə başlayıblar. Narazı çıxışları Araik Arutyunyanın yaratdığı "Azad Vətən" Partiyasının keçmiş deputatı Paqik Petrosyanın atası Razmik Petrosyan da davam etdirib.

Tədbirdə iştirak edən "deputat" Metaxe Akopyan da toplantıda kəskin çıxışla-

rın olmasını, qalmaqallı hadisəni təsdiqləyib: "Əslində, xatirə gecəsi planlaşdırılırdı, hərəkatın şurası müzakirə olunmalı idi. Lakin Hamlet Gevorkyan çıxışının əvvəlində proqramdan kənar çıxmalı oldu. O qeyd etdi ki, mövcud vəziyyət bunu tələb edir. Gevorkyan ümumi idarəetmədən gileyləndi. Razmik Petrosyan isə Araik Arutyunyanı üz tutub Qarabağ ləhcəsi ilə dedi: "Görmürsənmi səni qəbul etmirlər? Bacarmırsan, işi burax get də... Oturub kimin bizə rəhbər olacağına qərar verəcəyik". Bundan sonra "prezident" zalı tərk etdi".

İclasda separatçıların "Müdafio Ordu-su"nın keçmiş komandanı Samvel Babayan da iştirak edib. O, bütün çıxışlar zamanı səs-küy salıb. Zalda oturanlardan biri isə ona "Syamon böyümür də" cavabını verib.

Bundan sonra Arutyunyan "baş prokuror" Qurban Nersisyanı yeni "dövlət naziri" vəzifəsinə irəli sürüb. Elan edib ki, bundan sonra "güc strukturları" və "xarici işlər nazirliyi" istisna olmaqla, bütün "dövlət orqanlarını" "dövlət naziri" idarə edəcək.

Hazırda isə ən aktual suallardan biri Vardanyanın "vəzifəsindən azad edildikdən" sonra nə edəcəyidir, Qarabağda qalacaq, yoxsa bir çoxlarının proqnozlaşdır-

dığı kimi, N.Paşinyanın vəzifədən uzaqlaşdırılması əməliyyatına başçılıq etmək üçün Ermənistanə gedəcək? Proseslərin gedişi onu göstərir ki, o, İrəvan administrasiyasına alternativ və böyük rəqəblərə malik ola biləcək fiqur kimi yetişdirilib.

Ermənistanın "Məlumətli Vətəndaşlar Birliyi" İctimai Təşkilatının proqramları üzrə rəhbəri Daniel İoannisyanın sözlərinə görə, Ermənistan kontitusiyasında müxtəlif vəzifələr üçün müxtəlif müddətlər göstərilib, eyni vəzifədə qalmaq üçün isə deputatdan gedirsə, o zaman müddət 4 ildir: "Yəni şəxs yalnız Ermənistan vətəndaşı olmalı və dörd il ərzində Ermənistan vətəndaşı yaşaymalıdır, bu isə o deməkdir ki, dörd ildə 1460 günün 730 gününü, yəni yarısını Ermənistan vətəndaşı yaşaymalıdır. Ermənistan prezidentinə gəlincə, hər şey eynidir, bir fərq var ki, Ermənistan vətəndaşı yaşayış müddəti altı ildir".

İoannisyan vurğulayıb ki, bu nöqtəyə nəzərdən Ruben Vardanyan Ermənistan vətəndaşı 5 il yarım prezident vəzifəsinə iddia edə bilməz, parlamentin sədri və ya hökumətin üzvü olmaq üçün isə təxminən 3 il yarım vaxt keçməlidir.

Ermənistan Dövlət Komitəsinin daşınmaz əmlak kadastrının keçmiş sədri Səhat Petrosyan isə deyib ki, Vardanyan və komandası bütün güclərini toplayıb müxalif kimi seçkilərdə iştirak etsələr, müəyyən siyasətə nəticə əldə etmək baxımından uğur qazana bilərlər.

Bütün bunlar isə qarşıdakı vaxtlarda Ermənistan vətəndaşlığına qəbulu daha gərgin mərhələyə qədəm qoyması deməkdir.

Elçin CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

Terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi cinayəti ifşa edilib

Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətində keçirilmiş əməliyyat-istintaq tədbirləri nəticəsində Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı Salahov Mircavad Seyidağa oğlu İŞİD terror təşkilatının üzvü kimi terrorçuluğun maliyyələşdirilməsi cinayət əməllərini törətməkdə şübhəli bilinərək saxlanılıb.

Bu barədə AZƏRTAC-ə Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin Mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Məlumatla görə, müəyyən edilib ki, Mircavad Salahov Suriya Ərəb Respublikasının Raqqa şəhərində İŞİD terror təşkilatının sıralarına qoşularaq xüsusi təlim düşərgəsində iştirak etməklə ölü silahdan istifadə qaydalarına yiyələnib. Daha sonra o, İŞİD terror təşkilatında mühasib kimi fəaliyyə

yətə başlayıb, bu müddət ərzində silahlı münafişlərdə iştirak edən homin terror təşkilatının üzvlərinə və onların ailələrinə aylıq pul vəsaitləri və ərzaq təminatının verilməsi, silahlı münafişlərə zamanı yaranmış bu təşkilatın üzvlərinə və həlak olmuş şəxslərin ailələrinə maddi yardımların ayrılması işinin təşkili istiqamətində fəaliyyət göstərmiş, cinayət məsuliyyətindən yayınmaq məqsədilə bir müddət digər ölkələrdə gizlənib.

Həmçinin müəyyən edilib ki, Salahov Mircavad Seyidağa oğlu İŞİD terror təşkilatına qardaşı Salahov Mircaval Seyidağa oğlu tərəfindən cəlb olunub. Mircaval Salahov Suriyada terror təşkilatının Suriya Ərəb Respublikasında apardığı hərbi əməliyyatlarda

iştirak edərək yaralanıb. Cinayət işi üzrə Mircavad Salahov Azərbaycan Respublikası Cinayət Məcəlləsinin 214-1-ci (terrorçuluğu maliyyələşdirmə) və 283-1.3-cü (ölkə hüduqlarından kənar silahlı münafişlərdə iştirak etmə), Mircaval Salahov Cinayət Məcəlləsinin 283-1.1 və 283-1.3-cü (ölkə hüduqlarından kənar silahlı münafişlərdə cəlb etmə və belə silahlı münafişlərdə iştirak etmə) maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cinayət məsuliyyətinə cəlb edilərək barələrində həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Hazırda kompleks istintaq-əməliyyat tədbirləri davam edir.

BAŞ REDAKTOR		Əlaqə telefonları:	
Bəxtiyar SADIQOV	Qəbul otağı	- 539-68-71,	Beynəlxalq həyat, idman
	Baş redaktor müavinləri	- 538-86-86,	va informasiya şöbəsi - 539-63-82, 432-37-68
		434-63-30, 539-72-39	İnformasiya şöbəsi - 538-56-60
	Məsəl katib	- 539-43-23,	İctimai əlaqələr şöbəsi - 539-49-20, 538-31-11,
Məsəl katib müavinləri	- 539-44-91,	Fotolüstrasiya şöbəsi - 538-84-73,	
Parlament və siyasət şöbəsi	- 539-84-41, 539-21-00,	Kompyuter mərkəzi - 538-20-87,	
İqtisadiyyat şöbəsi	- 538-42-32, 538-35-55,	Mühasibatlıq - 539-59-33	

AZƏRBAYCAN

www.azerbaijan-news.az
 contact@azerbaijan-news.az
 az.reklam@mail.ru

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb sahifələnməmiş, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap edilmişdir

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti

Tiraj **5086**
 Sifariş **472**

Qiyəti **40 qəpik**